

รายงานวิจัย

โครงการ ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน
มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย เครือข่ายวิจัยสุขภาพ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

มีนาคม 2550

รายชื่อผู้วิจัย

โครงการ ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้อำนวยการโครงการ

รองศาสตราจารย์ศิริกุล อิศรานุรักษ์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

หัวหน้าโครงการ

รองศาสตราจารย์จิราพร ชมพิกุล สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

รองหัวหน้าโครงการ

นางสาวปราณี สุทธิสุนทร สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยโครงการ

นางสาวบังอร เทพเทียน สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวคุณิณี คำมี สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวปิยฉัตร ตระกูลวงษ์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวปรินดา ดาลี สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นักวิจัย

นายเกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นายเรวัชวิทย์ นิลโคตร สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสุภัทรา อินทร์ไพบูลย์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวซัชชฎา เรืองขจร สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวมนฤดี วงศ์แก้ว สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางจรรยา พึ่งโต สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวระวีวรรณ วีรพลชัย สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางสาวพวงเงิน ธนุพันธ์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

นางนวลน้อย บุญชูส่ง สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ประสานงานพื้นที่

นางสาวกาญจนา เอกปัญญาย์

จังหวัดแพร่

นางสาวศรีอัมพร เมฆหมอก

จังหวัดบุรีรัมย์

ดร.เพ็ชรน้อย ศรีผดุง

จังหวัดสุพรรณบุรี

ดร.วนัสรา เซวานันนิม

จังหวัดชลบุรี

นางภัทรา ยิ่งแก้ว

จังหวัดตรัง

นางสุมาลี กลิ่นแมน

จังหวัดนครสวรรค์

นางกัลยา จันทร์เขียว

จังหวัดอุดรธานี

นางปณิกา เดชจินดา

จังหวัดนครปฐม

ชุดโครงการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กไทย

สนับสนุนโดย เครือข่ายวิจัยสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณารายงานการวิจัย

โครงการ ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงลัดดา เหมาะสุวรรณ

แพทย์หญิงนิพรพรรณ วรมงคล

คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นายแพทย์ 9

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ขอขอบคุณผู้ประสานงานพื้นที่ใน 8 จังหวัดที่ติดต่อประสานงาน ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์แพทย์หญิงลัดดา เหมาะสุวรรณ แพทย์หญิงนิพรรณพร วรมงคล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงานการวิจัย

ขอขอบคุณมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และเครือข่ายสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ได้ให้โอกาสสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

มีนาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงานวิจัย	
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
ความนำ	
ความนำ	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	2
คำนิยามตัวแปร	2
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	3
วิธีการศึกษา	
รูปแบบการศึกษา	19
ประชากรและตัวอย่าง	19
พื้นที่ศึกษา	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
การรวบรวมข้อมูล	20
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
ผลการศึกษา	
ด้านงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น	23
ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	24
งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	26
ภาระงานและทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	29
คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็ก	31
การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านอื่นๆ	36
การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
การอภิปรายผล	39
ข้อเสนอแนะ	40
บรรณานุกรม	43
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	45
ภาคผนวก ข	51
ภาคผนวก ค	54

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวน อปท.ที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละจังหวัด	22
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการ ได้รับการถ่ายโอนและสร้างขึ้นเองทั้งหมด โดยแยกตามจังหวัด	25
ตารางที่ 3 จำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของแต่ละอปท. แยกตามจังหวัด	26
ตารางที่ 4 งบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กเล็กต่อเดือน พิจารณาจากค่าใช้จ่าย ทุกประเภท	27
ตารางที่ 5 งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กเล็กต่อเดือน พิจารณาจากค่าใช้จ่ายค่าวัสดุ การเรียน เครื่องเล่นกลางแจ้ง และอาหาร	28
ตารางที่ 6 สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ใน โครงการเพื่อเด็กต่องบประมาณที่ใช้ ในการพัฒนาท้องถิ่นปี 2549	29
ตารางที่ 7 จำนวนเด็ก ณ ปัจจุบันที่มีอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แยกตามจังหวัด	29
ตารางที่ 8 อายุเด็กที่น้อยที่สุด (เดือน) ที่รับไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	30
ตารางที่ 9 อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	31
ตารางที่ 10 ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ ของอัตราส่วน ผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์ แยกตามจังหวัด	31
ตารางที่ 11 อัตราส่วนผู้ดูแลเพศหญิงต่อชาย	32
ตารางที่ 12 มัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็ก (ปี) ที่น้อยที่สุด	32
ตารางที่ 13 มัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็ก (ปี) ที่มากที่สุด	33
ตารางที่ 14 ร้อยละของศูนย์เด็กที่มีผู้ดูแลเด็กจบปริญญาตรีอย่างน้อย 1 คน แยกตามจังหวัด	34
ตารางที่ 15 เงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของผู้ดูแลเด็กในแต่ละจังหวัด	35
ตารางที่ 16 ต้นทุนที่ใช้ในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในด้านการศึกษาต่อ และฝึกอบรมดูงาน	35
ตารางที่ 17 จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน	36

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1	โครงสร้างการบริหารของกอง/ฝ่ายการศึกษา 8
แผนภูมิที่ 2	สัดส่วนงบประมาณระหว่างเงินรายได้และเงินอุดหนุนที่ใช้ใน การพัฒนาท้องถิ่น ปี 2549 23
แผนภูมิที่ 3	สัดส่วนงบประมาณที่ใช้ในโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเด็ก อายุต่ำกว่า 6 ปีแยกตามกิจกรรม 24
แผนภูมิที่ 4	ร้อยละของงบประมาณที่ใช้จ่ายในศูนย์ของแต่ละจังหวัด 27
แผนภูมิที่ 5	ร้อยละของผู้ดูแลเด็กแยกตามวุฒิการศึกษา 34

บทสรุปผู้บริหาร

การสนับสนุนการพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่งผลต่อการวางรากฐานที่ดีของการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้านของเด็ก โดยเฉพาะทางด้านสมองเพราะสมองเติบโตและพัฒนาเร็วที่สุด ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาในช่วงวัยต่อไป สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการสนับสนุนของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ จึงได้ศึกษาสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการลงทุนเพื่อเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบเร่งด่วน (Quick survey) เพื่อให้ได้คำตอบในระยะเวลาอันสั้น โดยมีระยะเวลาในการศึกษาในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2549 ถึง กุมภาพันธ์ 2550 กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ซึ่งได้รับถ่ายโอนจากสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) กรมศาสนา และกรมพัฒนาชุมชน หรือสร้างขึ้นมาเอง ได้คัดเลือกจังหวัดที่เป็นตัวแทนในแต่ละภาคของประเทศไทย 8 จังหวัด จาก 5 ภาค คือ ภาคเหนือ (แพร่ นครสวรรค์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บุรีรัมย์ อุตรดิตถ์) ภาคตะวันออก (ชลบุรี) ภาคกลาง (สุพรรณบุรี นครปฐม) และภาคใต้ (ตรัง) อปท.ตอบแบบสอบถามส่งกลับมาให้นักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน นักวิจัยในพื้นที่ตรวจสอบความครบถ้วนและส่งคืนทีมวิจัยของสถาบันฯ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยวิธีนี้ทำให้ได้อัตราการตอบกลับ (Response rate) โดยภาพรวมเป็น 100% จำนวนอปท.ทั้งหมดที่ให้ข้อมูลมี 770 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คำถามแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ 1) ประเภทของอปท. 2) งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นทุกประเภทในปีงบประมาณ 2549 3) โครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ 2549 4) ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปีงบประมาณ 2549 และ 5) รายละเอียดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งที่อยู่ในความดูแลของอปท.

ผลการศึกษา

งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษา พบว่า งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคนต่อเดือนโดยภาพรวม ประมาณ 904 บาท งบประมาณที่ใช้ต่อหัวเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงสุดที่จังหวัดชลบุรี (1,232 บาทต่อคนต่อเดือน) และต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (729 บาทต่อคนต่อเดือน) สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการเพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด อยู่ในช่วง 2.6%-10.9% พบว่าสัดส่วนการลงทุนสูงสุด (10.9%) ในจังหวัดอุดรธานี นั่นคืองบประมาณ 100 บาทที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นประมาณ 10.9 บาท ที่ได้ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ที่จังหวัดตรังพบว่างบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น 100 บาท งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเพียง 2.6 บาท

ภารกิจและทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมจำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของแต่ละอปท.เป็น 2.5 ศูนย์ ที่จังหวัดแพร่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดตรัง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากกรมพัฒนาชุมชน แต่ในภาคอีสานที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุดรธานีพบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์ฯมาจากกรมการศาสนา ที่จังหวัดชลบุรีได้รับโอนศูนย์ฯมาจากกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ อปท.ที่ได้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเอง พบมากที่สุด ในจังหวัดสุพรรณบุรี (20.1%) รองลงมาในจังหวัดนครสวรรค์ (15.4%) ค่ามัธยฐานของจำนวนเด็กที่มีอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละอปท.ของแต่ละจังหวัดอยู่ในช่วง 28-55 คน สูงสุดที่จังหวัดบุรีรัมย์ (55 คน) ต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (28 คน) อายุเด็กที่น้อยที่สุดที่รับไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเฉลี่ยเป็น 25.4 เดือน ในจังหวัดแพร่ แต่ที่จังหวัดชลบุรีค่าเฉลี่ยนี้สูงถึง 33 เดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมักจะรับเด็กทุกคน (ในและนอกเขตรับผิดชอบของอปท.) ไว้ในศูนย์ฯ ถึงแม้ว่าอายุน้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อัตราส่วนจำนวนเด็กต่อผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ในแต่ละศูนย์ฯ พบว่าอัตราส่วนมีค่าสูงสุดเป็น 21:1 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ อุดรธานี นครปฐม และตรัง อัตราส่วนนี้มีค่าต่ำสุดเป็น 17:1 ที่จังหวัดแพร่

คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็ก ระดับวุฒิการศึกษาของผดค.ในแต่ละจังหวัด พบว่าสัดส่วนของผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาปริญญาตรี อนุปริญญา มัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้นแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด ($p\text{-value} = 0.001$) ส่วนใหญ่ผดค.มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีส่วนน้อยที่ผดค. มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ยกเว้นจังหวัดอุดรธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดตรัง ที่จังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่ ผดค.มีวุฒินุปริญญา (56%) แต่ที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่ผดค. มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (46% และ 41%) ด้านอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุด มีค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 28-33 ปี พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุดเพียง

28 ปี ในจังหวัดอุดรธานี นครปฐม ชลบุรี ในขณะที่ค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุดในจังหวัดแพร่เป็น 33 ปี ส่วนด้านอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุด มีค่ามัธยฐานในช่วง 38-43 ปี พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุดในจังหวัดอุดรธานีเพียง 38 ปี ในขณะที่จังหวัดแพร่มีค่ามัธยฐานของอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุดเป็น 43 ปี

จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกันมาก อปท.บางแห่งมีนโยบายไม่เก็บเงินจากผู้ปกครอง ค่ามัธยฐานของจำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละจังหวัดอยู่ในช่วง 30-178 บาทต่อเดือน ค่ามัธยฐานสูงสุด (178 บาท) พบที่จังหวัดนครปฐม ค่ามัธยฐานต่ำสุด (30 บาท) พบที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุดรธานี

ข้อเสนอแนะ ในการลงทุนเพื่อเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. รัฐควรประกาศเป็นนโยบายแห่งชาติที่ชัดเจนขึ้นที่จะสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา โดยถือเป็นการลงทุนที่สำคัญ เด็กต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง โดยพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็ก

2. รัฐควรมีการบูรณาการระดับนโยบายและปฏิบัติที่ชัดเจน ระหว่างกระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้การประสานและบูรณาการงานในพื้นที่ทำได้ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ รัฐควรมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องนี้

3. รัฐต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณของโครงการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก เพื่อป้องกันความสับสนและข้อสงสัยในแนวทางปฏิบัติ

4. รัฐควรออกกฎระเบียบข้อบังคับให้ทุกอปท. ตั้งงบประมาณอย่างน้อย 5 % ของเงินรายได้ ให้ศูนย์เด็กในความรับผิดชอบทุกปี

5. รัฐควรจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายต่อหัวเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการ เงินอุดหนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพ เช่น

- อุดหนุนเป็นค่าอาหารกลางวัน คนละ 10 บาท จำนวน 200 วัน เป็นเงิน 2,000 บาท/คน/ปี
- อุดหนุนเป็นค่าอาหารเสริม (นม) คนละ 5 บาท จำนวน 200 วัน เป็นเงิน 1,000 บาท/คน/ปี
- อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวเด็กเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต (ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนอน ผ้าเช็ดตัว รองเท้า ยาสีฟัน แปรงสีฟัน แก้วน้ำ แป้ง ฯลฯ) คนละ 300 บาท/ปี

6. การพัฒนาศักยภาพ

6.1 รัฐควรจัดอบรมให้ความรู้ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก ในการจัดการเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กที่สมวัย ควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้แก่ผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก

6.2 การพัฒนาผู้ดูแลเด็ก รัฐควรจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าพัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

- ในด้านการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาปฐมวัย โดยให้เป็นทุนการศึกษา อย่างน้อย 2 ทุนต่อปี ในแต่ละอปท.
- ในด้านการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กที่จบปริญญาตรีแต่ไม่ใช่วุฒิทางการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ควรให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

6.3 การพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง รัฐควรจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครองให้มีความรู้เรื่องการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก 3-5 ปี อย่างถูกต้อง โดยให้ศูนย์เด็กจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในอัตรา 100-200 บาท/คน/ปี อปท. ชุมชน และผู้ปกครองควรมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และควรมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ บริจาคเงิน/สิ่งของ/เครื่องใช้

7. อปท. ควรจ้างผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีเอกสาขาศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาล อย่างน้อย 1 คน ในแต่ละศูนย์เด็ก เพื่อทำหน้าที่ในด้านพัฒนาการเด็กโดยตรง

โครงการ ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจแบบเร่งด่วน (Quick survey) เพื่อให้ได้คำตอบในระยะเวลาอันสั้น โดยมีระยะเวลาในการศึกษาในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2549 ถึง กุมภาพันธ์ 2550 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 5 ภาค 8 จังหวัด คือ ภาคเหนือ (แพร่ นครสวรรค์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บุรีรัมย์ อุดรธานี) ภาคตะวันออก (ชลบุรี) ภาคกลาง (สุพรรณบุรี นครปฐม) และภาคใต้ (ตรัง) อปท.ได้ตอบแบบสอบถามกลับมาให้นักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน นักวิจัยในพื้นที่ตรวจสอบความครบถ้วนและส่งคืนทีมวิจัยของสถาบันฯ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยวิธีนี้ทำให้ได้อัตราการตอบกลับ (Response rate) โดยภาพรวมเป็น 100% จำนวน อปท. ทั้งหมดที่ให้ข้อมูลมี 770 ศูนย์

ผลการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมจำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของแต่ละอปท.เป็น 2.5 ศูนย์ งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคนต่อเดือนโดยภาพรวม ประมาณ 904 บาท งบประมาณที่ใช้ต่อหัวเด็กที่ศูนย์ฯ สูงสุดที่จังหวัดชลบุรี (1,232 บาท ต่อคนต่อเดือน) และต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (729 บาทต่อคนต่อเดือน) สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการเพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละจังหวัดอยู่ในช่วง 2.6%-10.9% พบว่าสัดส่วนการลงทุนสูงสุด (10.9%) ในจังหวัดอุดรธานี นั่นคืองบประมาณ 100 บาท ที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ประมาณ 10.9 บาท ที่ได้ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ที่จังหวัดตรังพบว่างบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น 100 บาท งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเพียง 2.6 บาท

ที่จังหวัดแพร่ นครสวรรค์ สุพรรณบุรี นครปฐม และตรัง พบว่าอปท.ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากกรมพัฒนาชุมชน แต่ในภาคอีสานที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุดรธานี พบว่า อปท.ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์ฯ มาจากกรมการศาสนา ที่จังหวัดชลบุรีได้รับโอนศูนย์ฯ มาจากกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ อปท.ที่ได้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเอง พบมากที่สุดที่จังหวัดสุพรรณบุรี (20.1%) รองลงมาในจังหวัดนครสวรรค์ (15.4%) มัชฐานของจำนวนเด็กที่มีอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละอปท. ในแต่ละจังหวัดอยู่ในช่วง 28-55 คน สูงสุดที่จังหวัดบุรีรัมย์ (55 คน) ต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (28 คน) อายุเด็กที่น้อยที่สุดที่รับไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยอายุเด็กน้อยที่สุดที่รับไว้ในศูนย์ฯเป็น 25.4 เดือน ในจังหวัด

แพร่ แต่ที่จังหวัดชลบุรีค่าเฉลี่ยนี้สูงถึง 33 เดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมักจะรับเด็กทุกคน (ในและนอกเขตรับผิดชอบของอปท.) ไว้ในศูนย์ฯ ถึงแม้ว่าอายุน้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อัตราส่วนจำนวนเด็กต่อผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ในแต่ละศูนย์ฯ พบว่าอัตราส่วนมีค่าสูงสุดเป็น 21:1 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ อุรธานี นครปฐม และตรัง อัตราส่วนนี้มีค่าต่ำสุดเป็น 17:1 ที่จังหวัดแพร่

ระดับวุฒิการศึกษาของผดค.ในแต่ละจังหวัด พบว่าสัดส่วนของผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาปริญญาตรี อนุปริญญา มัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด ($p\text{-value} = 0.001$) ส่วนใหญ่ผดค.มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีส่วนน้อยที่ผดค. มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ยกเว้นจังหวัดอุรธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดตรัง ที่จังหวัดอุรธานีส่วนใหญ่ ผดค.มีวุฒิอนุปริญญา (56%) แต่ที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่ ผดค. มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (46% และ 41%) ด้านอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุด มีค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 28-33 ปี พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุดเพียง 28 ปี ในจังหวัดอุรธานี นครปฐม ชลบุรี ในขณะที่ค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุด ในจังหวัดแพร่เป็น 33 ปี ส่วนด้านอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุด มีค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 38-43 ปี พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุด ในจังหวัดอุรธานีเพียง 38 ปี ในขณะที่จังหวัดแพร่ มีค่ามัธยฐานของอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุดเป็น 43 ปี

จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกันมาก อปท.บางแห่งมีนโยบายไม่เก็บเงินจากผู้ปกครอง ค่ามัธยฐานของจำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละจังหวัดอยู่ในช่วง 30 -178 บาทต่อเดือน ค่ามัธยฐานสูงสุด (178 บาทต่อเดือน) พบที่จังหวัดนครปฐม ค่ามัธยฐานต่ำสุด (30 บาทต่อเดือน) พบที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุรธานี

Evaluation on the support for the Child Development Centers of Provincial Administrative Organizations

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the support of the Child Development Centers of Provincial Administrative Organizations (PAO). The method of data collection was through a quick survey between November 2006 and February 2007 in 8 provinces from all five regions of Thailand, including Prae and Nakhon Sawan Provinces in the North, Burirum and Udonrthani Provinces in the Northeast, Chonburi in the East, Suphanburi and Nakhon Pathom in Central Thailand, and Thrang in the South. The sample was collected by local researchers in the network of the ASEAN Institute for Health Development. The local researchers checked for completion of forms and returned them to AIHD in order to assure quality of data and according to the above purpose, resulting in an excellent response rate of 100%.

The study found that Provincial Administrative Organizations oversaw an average 2.5 Child Development Centers per PAO with an average budget distribution of 904 Baht per head per month per center. The highest budget allotment per child served was in Chonburi Province (1,232 Baht per head per month) and the lowest in Thrang (729 Baht per head per month). The proportion of each PAO's annual budget spent on Child Development Centers was between 2.6% - 10.9% with the highest (10.9% of the annual budget) found in Udonrthani whereas in Thrang Province the proportion of the annual budget of the PAO for Child Development Centers was only 2.6%.

In Prae, Nakhon Sawan, Suphanburi, Nakhon Pathom and Thrang provinces the Provincial Administrative Organizations generally took responsibility for these Child Development Centers from the Department for Community Development, however in the Northeast the centers originated in the Department of Religious Affairs and in Chonburi the centers came either from the Department for Community Development and the National Office for Elementary Education. Provincial Administrative Organizations found to have started their own Child Development Centers were largely found in Suphanburi (20.1%) followed by Nakhon Sawan (15.4%). The number of children served by each center within each PAO ranged from 55-28, the largest being in Burirum (55 children) and the smallest in Thrang (28 children). The youngest average age for children at the centers was 25.4 months old in Phrae, while in Chonburi

was the highest average age of any center at 33 months old. The Child Development Centers generally admitted children even in cases where the child is younger than the admission criterion. The child – caretaker ratio in the centers had a high of 21:1 in Buriram, Udonthani, Nakhon Pathom and Thang and a low of 17:1 in Phrae.

The educational background of caretakers in each province with a diverse (p-value = 0.001) background ranging from Bachelor's degree, Diploma, upper Secondary schooling and lower secondary schooling. Most caretakers had finished upper secondary school and small group had less education except in Udonthani, Nakhon Pathom and Thang. In Udonthani, caretakers with Diploma numbered 56.2% but in Nakhon Pathom and Thang the caretakers who held Bachelor's Degrees, respectively, were 45.9% and 41.4% of the total number of caretakers in a center. The median of the youngest age of child caretakers among eight provinces ranged from 28 years in Udonthani, Nakhon Pathom and Chonburi to 33 years in Phrae. The median of the oldest age of child caretakers ranged from 38 in Udonthani to 43 in Phrae.

The fee charged to parents or guardians of the children on a monthly basis varied greatly among the various centers. Some PAO policies forbid charging the parents, but for those PAOs who did have fee, the monthly rate fell between 30-178 Baht with a high of 178 in Nakhon Pathom and low of 30 Baht in Buriram and Udonthani

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบสำรวจเร่งด่วน (Quick survey) เพื่อให้ได้คำตอบในระยะเวลาอันสั้น โดยมีระยะเวลาในการศึกษาเพียง 3 เดือน (ตั้งแต่ 27 พฤศจิกายน 2549 ถึง 26 กุมภาพันธ์ 2550) เพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมดในประเทศไทยที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในการดูแล รับผิดชอบ ซึ่งได้รับถ่ายโอนจาก สปช. กรมศาสนา และกรมพัฒนาชุมชน หรือสร้างขึ้นเอง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในการดูแล รับผิดชอบ ซึ่งได้รับถ่ายโอนจาก สปช. กรมศาสนา และกรมพัฒนาชุมชน หรือสร้างขึ้นเอง ได้คัดเลือกจังหวัดที่เป็นตัวแทนในแต่ละภาคของประเทศไทย จำนวน 8 จังหวัด ในแต่ละจังหวัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เด็กเล็กจากทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะที่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น

พื้นที่ศึกษา

เพื่อให้เห็นภาพเชิงกว้าง จึงได้กำหนดจังหวัดที่เป็นพื้นที่ศึกษาใน 5 ภาค เลือกจังหวัดจากแต่ละภาคอย่างเจาะจง โดยพิจารณาเลือกจังหวัดที่มีผู้ประสานงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและให้ความร่วมมือสูง จังหวัดที่ถูกคัดเลือกมีดังนี้

ภาคเหนือ	ได้แก่ จังหวัดแพร่ จังหวัดนครสวรรค์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดอุดรธานี
ภาคตะวันออก	ได้แก่ จังหวัดชลบุรี
ภาคกลาง	ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม
ภาคใต้	ได้แก่ จังหวัดตรัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (ภาคผนวก ค) มีแนวคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แนวคำถามแบ่งเป็น 5 ส่วนคือ 1) ประเภทของอปท. 2) งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นทุกประเภทในปีงบประมาณ 2549 3) โครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กต่ำกว่าอายุ 6 ปี ที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ 2549 4) ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปีงบประมาณ 2549 และ 5) รายละเอียดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งที่อยู่ในความดูแล

2. ทดสอบความเข้าใจของแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กกับ อปท. 3 แห่ง ในจังหวัดนนทบุรี คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง องค์การบริหารส่วนตำบลพิมลราช และสำนักงานเทศบาลเมืองบางศรีเมือง โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) นายก อบต.บางกร่างและผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา

3. นำข้อมูลที่ได้ทดสอบมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องและชัดเจน จัดทำคู่มือแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชุมนักวิจัยพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถามและขั้นตอนการเก็บข้อมูลทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจและตรวจสอบความครบถ้วนโดยนักวิจัยพื้นที่และจัดส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยส่วนกลาง

3. ทีมวิจัยส่วนกลางประสานงานกับนักวิจัยพื้นที่เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนเพื่อประเมินการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อศูนย์เด็กฯในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากประเด็นในแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สัมภาษณ์เจาะลึกนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 องค์กร โดยใช้ระยะเวลาทำการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อคน พื้นที่ที่ทำการศึกษาประกอบด้วย 5 จังหวัดได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดแพร่ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดตรัง และจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลเบื้องต้น เช่น ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ (Quartile deviation) ค่าอัตราส่วน (Ratio) ค่าต่ำสุด (Minimum) และสูงสุด (Maximum)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ (Quartile deviation) เป็นค่าที่ได้จากผลต่างระหว่างควอร์ไทล์ที่ 3 กับควอร์ไทล์ที่ 1 แล้วหารด้วย 2

2. Chi-square test ใช้เพื่อทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัดส่วนของระดับการศึกษาของผู้ดูแลเด็กระหว่างภาคต่างๆ

รายงานการวิจัย โครงการ ประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความนำ

เป้าหมายการพัฒนาเด็ก คือ การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างองค์รวม เต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะเติบโตใหญ่เป็นคนที่มีความรู้ มีคุณภาพ และมีผลต่อความแข็งแกร่งของชุมชนและสังคมโดยรวม ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ว่า “กุญแจสำคัญของการพัฒนาของเราอยู่ที่ การพัฒนาคน ถ้าเราพัฒนาคนให้ฉลาด ตั้งอยู่ในความดีสามารถเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็นได้ นั่นแหละ จึงจะแก้ปัญหาสังคมได้” การพัฒนาคนต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยเฉพาะช่วงปฐมวัย (0-6 ปี) เป็น ช่วงการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นช่วงที่ระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วถึง ร้อยละ 80 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างใยประสาทเชื่อมโยงถึงกันระหว่างเซลล์สมอง ทำให้เกิดการ เรียนรู้และส่งผ่านข้อมูลถึงกัน ใยประสาทดังกล่าวจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบ การณ์ชีวิต อาหารที่เหมาะสม โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ (กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี และ โสภา เกริกไกรกุล, จันทรเพ็ญ ชูประภาวรรณ 2549) ภาวะอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัว ไทยมีการเปลี่ยนแปลง จากที่เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของครอบครัวโดยพ่อแม่หรือปู่ย่า ตายาย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6-7 ปี แล้วจึงเข้าโรงเรียน แต่ในสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันที่มีครอบครัว เดียวมากขึ้น และทั้งบิดามารดาต่างมุ่งทำงานเพื่อหารายได้ ทำให้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กน้อยลง ดังนั้นเมื่อเด็กเติบโตพอช่วยตัวเองได้บ้าง ประมาณ 2 ปี ขึ้นไป จะถูกส่งไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล ตามลำดับ โดยส่วนหนึ่งพ่อแม่มุ่งหวังว่าเด็กจะได้รับการส่งเสริมเรียนรู้ที่ กว้างขวางขึ้นจากผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงนับเป็นสถานที่ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กแห่งที่สอง รองจากพ่อ แม่ และญาติ การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน จึงควรให้ ครอบครัว กิจกรรมพัฒนาการเด็กและการอนามัย การส่งเสริมสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้

จากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีภาระหน้าที่ สำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย และมีการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากกรมพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) มาอยู่ ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยลำดับ ดังนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับ ศูนย์พัฒนาเด็ก จึงเป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญ เพื่อการสร้าง ประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

เครือข่ายวิจัยสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ เห็นความสำคัญในการวิเคราะห์สถานการณ์ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่จะผลักดันให้มีการลงทุนเพื่อเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน โดยสนับสนุนให้สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนร่วมดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการลงทุนเพื่อเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำนิยามตัวแปรในการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกิดจากข้อกำหนดของกฎหมาย เพื่อการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี และมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา

ผู้ดูแลเด็ก / พี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ดูแล เตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ซึ่งหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดจ้าง

เด็กเล็ก หมายถึง เด็กวัยก่อนประถมศึกษาอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง รายได้ที่เกิดจากภาษีอากร ค่าทางหลวง และค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์

เงินอุดหนุนทั่วไป หมายถึง เงินอุดหนุนที่รัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ หมายถึง เงินที่จ่ายเพื่อช่วยเหลือองค์กร หรือกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ตามรายการและรายละเอียดที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาการในช่วงปฐมวัยเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กในวัยต่อมาของชีวิต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม การพัฒนาในช่วงปฐมวัยจึงต้องได้รับการเอาใจใส่ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี และมีคุณภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จึงต้องรับผิดชอบการจัดบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจัดการศึกษาปฐมวัยให้เด็กได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะพิจารณา 4 ด้าน ได้แก่

1. การถ่ายโอนภารกิจด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ภารกิจการพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. การถ่ายโอนภารกิจด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี บริการสาธารณะด้านการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่ง ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการได้โดยมีการกำหนดภารกิจจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ดังนั้นจึงได้มีการถ่ายโอนบทบาทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษา สรุปได้ดังนี้ (สำนักกฎหมายมงคลธรรม [ออนไลน์] : 2005)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในหลายมาตราสรุปได้ดังนี้

มาตรา 41 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ประสานส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา

รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ในเรื่องของระยะเวลา และการดำเนินการไว้ดังนี้ คือ

มาตรา 16 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยได้ระบุในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 16(9)

มาตรา 16(9) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้

คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ([ออนไลน์] 2004) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 118 ตอนพิเศษ 4ง วันที่ 17 มกราคม 2544 ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

๑. กระทรวงมหาดไทย ให้ถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชุมชนให้กับเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2545

๑. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน หรือปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทเมื่อผ่านเกณฑ์ประเมินความพร้อม ซึ่งได้มีการถ่ายโอนโครงการที่เกี่ยวข้องเริ่ม ในปี พ.ศ. 2544 ได้แก่

- โครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (วัสดุการศึกษา) ให้กับ เทศบาล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล (ถ้ามี)
- โครงการถ่ายโอนกิจกรรมอาหารเสริม (นม) และโครงการอาหารกลางวัน ให้กับ เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ให้ถ่ายโอนศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2545 พร้อมทั้งถ่ายโอนโครงการกิจกรรมอาหารเสริม (นม) ในปี พ.ศ. 2544 ให้กับเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับมัธยมศึกษา) เมื่อผ่านเกณฑ์ประเมินความพร้อม และให้ถ่ายโอนงานการศึกษาพิเศษ ผ่านโครงการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเด็กพัฒนาการ

ศึกษาพิเศษ โครงการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ งานจัดการศึกษาสงเคราะห์ งานดำเนินการศึกษาพิเศษในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยถ่ายโอนเงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม) ให้ทุกโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายลดภาระการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยถ่ายโอนการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีการศึกษา 2544 โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. โรงเรียนในสังกัดจะไม่จัดอนุบาล 3 ขวบ
2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนด้านวิชาการและมาตรฐาน คุณภาพ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดการอนุบาล 3 ขวบ ซึ่งในการดำเนินงานได้ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย และแจ้งให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการตามนโยบาย โดยให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 ด้านอาคารสถานที่ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดขาดแคลนอาคารสถานที่ในการจัดอนุบาล 3 ขวบ และประสงค์จะขอใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษา ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยการขอใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษา พ.ศ. 2539
 - 2.2 ด้านครูอัตราจ้างหรือครูที่ทำการสอนอนุบาล 3 ขวบเดิม ในระหว่างที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถจ้างครูผู้สอนอื่นมาทดแทนได้ ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือดำเนินการสอนในปีการศึกษา 2544 ไปตามเดิมก่อน
 - 2.3 ด้านวิชาการ ให้สถานศึกษาสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านการเป็นห้องเรียนต้นแบบและสนับสนุนเอกสารสื่อต่างๆ นอกจากนั้นยังได้เตรียมการถ่ายโอนงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 3 ขวบ) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม 2544)

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น โดยอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ อันเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองด้วยตนเอง มีการเลือกตั้งเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระและสิทธิในการปกครองตนเองโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและนโยบายของรัฐในอาณาเขตที่กำหนด และนอกจากนั้นยังมีอำนาจในปกครองบังคับบัญชา และการ

ตราข้อบัญญัติเพื่อการดำเนินการ รวมถึงการจัดเก็บรายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีการออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล ใน พ.ศ. 2542 ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมี 5 รูปแบบ คือ

1. เทศบาล
2. องค์การบริหารส่วนตำบล
3. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
4. กรุงเทพมหานคร
5. เมืองพัทยา

การวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เท่านั้น เทศบาลถูกแบ่งเป็น 3 ประเภท ตามขนาดของเทศบาล ดังนี้

เทศบาลนคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป และมีรายได้เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ การจัดตั้งเทศบาลนครกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนครตาม พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 (ฉบับล่าสุด) ปัจจุบันมีเทศบาลนครอยู่ 22 แห่งทั่วประเทศ เทศบาลนครสองแห่งแรกของไทยคือเทศบาลนครกรุงเทพ และเทศบาลนครธนบุรี ซึ่งปัจจุบันได้ยุบรวมกันกลายเป็นกรุงเทพมหานคร

เทศบาลนครประกอบด้วยนายกเทศมนตรีทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลที่มีสมาชิกจำนวน 24 คนมาจากการเลือกตั้งของราษฎรในเขตเทศบาลทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตเทศบาลมีรองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี นอกจากนี้ยังมีสำนักงานเทศบาลซึ่งมีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการและหน่วยงานให้บริการประชาชนภายใต้การบังคับบัญชาของนายกเทศมนตรี

เทศบาลเมือง ท้องถิ่นใดที่ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ต้องมีลักษณะดังนี้

1. ท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดทุกแห่งให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ
2. สำหรับท้องถิ่นที่มีใช่ที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด จะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้
 - เป็นท้องถิ่นที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
 - ราษฎรอาศัยอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
 - มีรายได้พอที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้

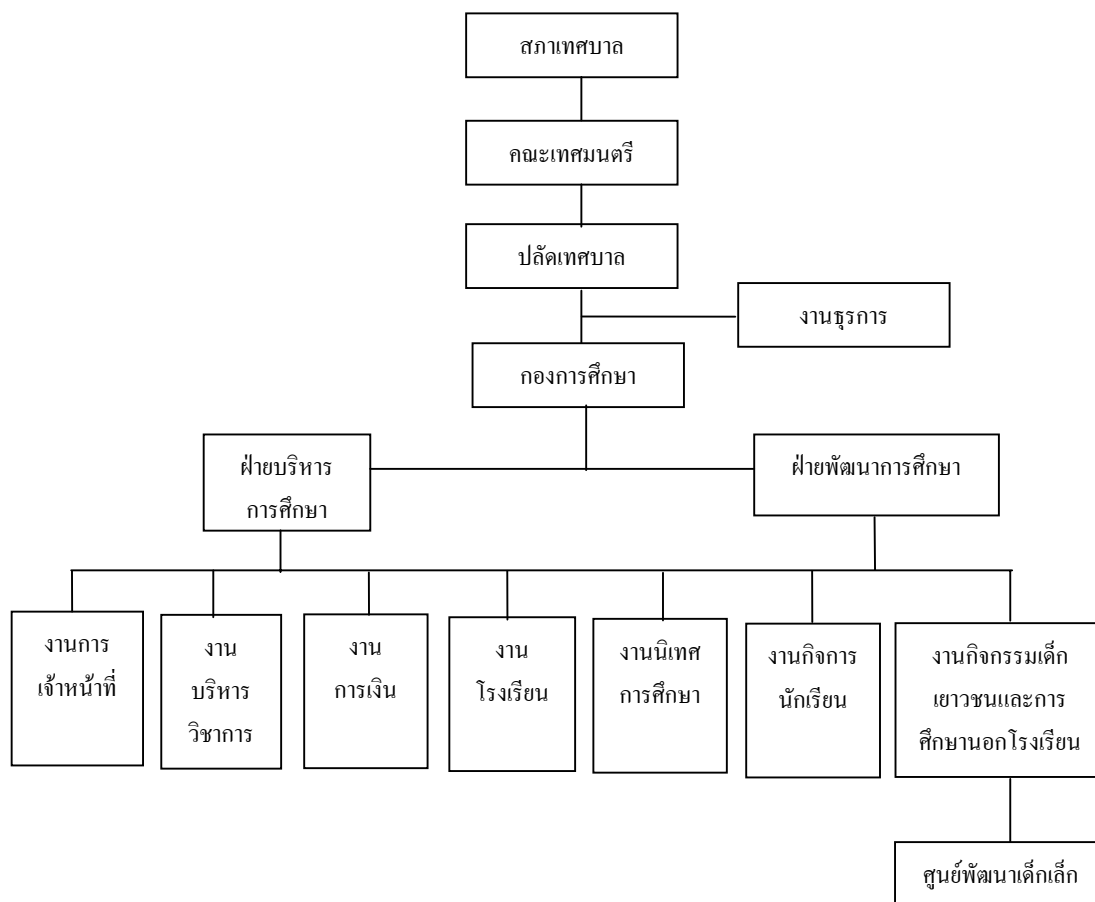
เทศบาลตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก การจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นเป็นเทศบาลตำบล ตาม พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. 2496 โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเดิมเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 12 คน ที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเขตเทศบาล เทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่น ๆ ได้ตามสมควร เทศบาลตำบลโดยทั่วไปมีชื่อตามตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ แต่เขตเทศบาลอาจครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบล พื้นที่ตำบลนอกเขตเทศบาล (นอกเขตเมือง) จะอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสำหรับพื้นที่ชนบท) บางครั้งเทศบาลตำบลอาจครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอื่นที่อยู่ข้างเคียง หากท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบลเจริญเติบโตขึ้นจนมีประชากรถึง 10,000 คน และมีรายได้พอควร ก็อาจได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับขนาดกลาง) ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระมากขึ้น และเขตเทศบาลก็อาจขยายออกไปตามชุมชนเมืองที่ขยายตัวโดยยุบรวมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลข้างเคียงที่กลายสภาพจากชนบทเป็นเมือง

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล จัดตั้งขึ้นโดยอยู่ในความดูแลของส่วนการศึกษาซึ่งอาจมีฐานะเป็นกองการศึกษาหรือฝ่ายการศึกษา ขึ้นอยู่กับปริมาณงานและคุณภาพของงาน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของเทศบาล และในการจัดการศึกษาของเทศบาลนั้นอยู่ในการควบคุมดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยมีสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เทศบาลสามารถดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้ระเบียบกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นมีโครงสร้างทางการบริหาร ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการบริหารของกอง/ฝ่ายการศึกษา

ที่มา : อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายในส่วนราชการเทศบาล/เมืองพัทยา ตามมติ ก.ท.

ครั้งที่ 3/2533 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2533

องค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วนคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมาย (โกวิทย์ พวงงาม 2543)

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 5) พ.ศ.2546 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2547) สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ต่างๆ แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) หน้าที่ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 2) หน้าที่ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ 3) หน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและครอบครัว (โกวิทย์ พวงงาม 2543)

ลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นนิติบุคคล และเป็นส่วนระบบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจดังนี้ 1) อำนาจบังคับในการออกคำสั่งตามกฎหมาย เช่น อำนาจเก็บภาษี 2) อำนาจจัดทำกิจกรรมต่างๆ ได้เองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การลงนามในสัญญาจ้างได้เอง มีรายได้เป็นของตนเองจากการเก็บภาษีค่าธรรมเนียม ใช้จ่ายงบประมาณของตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ออกข้อบังคับใช้ในเขตตำบลตามที่กฎหมายกำหนด มีอิสระในการตัดสินใจทำการ มีสถานที่ทำงานและทรัพย์สินจากรายได้ มีพนักงานและลูกจ้างเป็นของตนเอง เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยเฉพาะในกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ในตำบล และในหมู่บ้าน ที่สมควรได้รับการดูแลช่วยเหลือ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลช่วยเหลือด้วยการตั้งงบประมาณอุดหนุนกิจการเหล่านี้ เช่น เงินอุดหนุนส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เงินอุดหนุนส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มสตรี เด็ก เยาวชน การจัดเงินอุดหนุนเพื่อจัดสวัสดิการคนชรา เป็นต้น (สุภชัย ยาวะประภาษ 2540) อบต.บางแห่งมีนักวิชาการศึกษา ทำหน้าที่ดูแลด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การแบ่งขนาดและอัตราค่าจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องรายได้ ฉะนั้นเพื่อให้การกำหนดอัตราค่าจ้างพนักงานส่วนตำบลเหมาะสมกับรายได้และงบประมาณงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการเทศบาล (ก.ท.) จึงได้ดำเนินการจัดแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น 3 ขนาด โดยนำเรื่องของรายได้ พื้นที่ และประชากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ มาเป็นเกณฑ์การพิจารณาได้ดังนี้ (กรมการปกครอง อ้างถึงในลือชัย บุญคุ้ม 2546 : 45)

1. อบต. ขนาดใหญ่ ต้องมีรายได้ในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป
2. อบต. ขนาดกลาง ต้องมีรายได้ในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 6 ล้านบาทขึ้นไป
3. อบต. ขนาดเล็ก มีรายได้ในปีงบประมาณที่ผ่านมา ต่ำกว่า 6 ล้านบาท

รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐบาลได้จัดโครงสร้างรายได้ของท้องถิ่นในภาพรวม สามารถพิจารณาจากแหล่งรายได้หลัก 4 แหล่ง โดยคำนึงถึงภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ แหล่งรายได้ดังกล่าวได้แก่

1. รายได้ที่ต้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่

- ภาษีจัดเก็บเองที่เป็นรายได้ ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ อากรการฆ่าสัตว์ และอากรรังนกอีแอ่น
- รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ เช่น ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะ ตามกฎหมายสาธารณสุข ฯลฯ
- รายได้จากทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- รายได้จากสาธารณูปโภค
- รายได้จากการพาณิชย์
- รายได้อื่นที่กฎหมายกำหนด เช่น เงินอากรรังนกอีแอ่น ฯลฯ

2. ภาษีและค่าธรรมเนียมที่รัฐจัดเก็บให้และจัดสรรให้ ได้แก่

- ภาษีมูลค่าเพิ่มที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บเพิ่มขึ้นอีก 1 ใน 9 ของอัตรา ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร ตามกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
- ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- ภาษีสุราและภาษีสรรพสามิต
- ภาษีการพนัน
- ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์
- ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม
- เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

3. ภาษีที่รัฐแบ่งให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร ซึ่งรัฐแบ่งเพิ่มให้ตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล อาทิเช่น เงินอุดหนุนทั่วไปตามอำนาจหน้าที่ เงินอุดหนุนกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวอย่างเช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เบี้ยยังชีพคนพิการ ศูนย์บริการทางสังคม ศูนย์เด็กเล็ก อาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน และอื่นๆ และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

3. การกิจการพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีปรัชญาอยู่ที่การให้ความรัก ความอบอุ่น ที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก การจัดการศึกษาเด็กอายุ 3-6 ปี ให้เกิดวุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีพัฒนาการถึงระดับหนึ่งเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น (วิรัตน์ บัวขาว 2543)

หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ ปรัชญาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นมุ่งพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ การเรียนรู้ การเล่นของเด็ก วัฒนธรรมและสังคม ซึ่งต้องสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กบนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่จะได้รับซึ่งต้องมีความหมายกับตัวเด็ก โดยให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หลักสูตรการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ครอบคลุม ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้ (กรมวิชาการ 2546)

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว รักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

โครงสร้างของหลักสูตรจะกำหนดโครงสร้างในการเรียนรู้หรือแนวการจัดประสบการณ์สำคัญแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- การเขียนภาพและการเล่นสี
- การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ

1.3 การรักษาสุขภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

1.4 การรักษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

2.1 คนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

2.2 สุนทรียภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก จำขึ้นและเรื่องราว / เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

2.3 การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.4 คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการพบความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

4.1 การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ
- การเชื่อมโยง ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่นและผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

4.2 การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กเขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน / เรื่องราวที่สนใจ

4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและการอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว / สั้น ขรุขระ / เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- การตั้งสมมติฐาน
- การทดลองสิ่งต่าง ๆ
- การสืบค้นข้อมูล
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4.4 จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- การเพิ่มหรือลดของจำนวนหรือปริมาณ

4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
- การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่าง ๆ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยการวาดภาพ ภาพถ่าย และรูปภาพ

4.6 เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ
- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี นั้นจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เป็นการบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและทักษะกระบวนการผ่านการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากการลงมือกระทำเกิดความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีทักษะกระบวนการคิด มีความเป็นไทย รักสิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียก กิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระการเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้วเด็กควรเกิดแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะในหลักสูตร โดยยึดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ 2546)

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ สังคมและสติปัญญา มี 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเสรีหรือการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น ซึ่งอาจทำได้หลายรูปแบบ ก็อาจกำหนดให้เด็กเลือกทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ หรือให้เด็กเลือกกิจกรรม 2-3 อย่างตามข้อตกลงในแต่ละวัน

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปึกหมูน ฯลฯ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะและอุปกรณ์อื่นมาประกอบ

การเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุม การเคลื่อนไหวของตนเองได้

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนา ทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยฝึกให้เด็ก ได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนโดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษาสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อ ออกกำลังกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของ เด็กแต่ละคนเป็นหลัก เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติใน บ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น

6. เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา เล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดได้

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2548) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ไว้ ทั้งหมด 27 ข้อ ศูนย์เด็กฯ ที่ถูกประเมินผ่านเกณฑ์มาตรฐาน แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ พื้นฐาน ดี และดีมาก

เกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ระดับพื้นฐานมีเพียง 9 ข้อดังนี้

1. เด็กทุกคนได้รับการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ โดยชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ทุก 3 เดือน
2. เด็กทุกคนแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกวัน
3. เด็กทุกคน ได้รับการประเมินพัฒนาการ ตามเกณฑ์อายุ โดยผู้ดูแลเด็ก
4. มีของเล่น หนังสือนิทานเหมาะสมตามวัย และมีกิจกรรมการเล่นอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง
5. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็ก
6. บริเวณศูนย์เด็กเล็กมีสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในสะอาด และปลอดภัย
7. ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ
8. สถานที่เตรียม ปรุงอาหาร สะอาด ถูกสุขลักษณะ
9. น้ำดื่ม น้ำใช้สะอาด เพียงพอ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การศึกษาของชุดโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาสถานเลี้ยงเด็กของประเทศไทย ทำให้ทราบสถานการณ์ของสถานเลี้ยงเด็กของประเทศไทย (อุทุมพร จามรมาน และจิระพันธ์ พูลพัฒน์ 2542) (กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2542) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและได้รับความร่วมมือจากส่วนอื่นๆ ดี ยกเว้นความช่วยเหลือ ร่วมมือจากชุมชนมีน้อย สำหรับปัญหาการสรรหาครู/ผู้เลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่ได้แก่คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจ้าง ในด้านครู/ผู้ดูแลเด็กต่อเด็กโดยเฉลี่ยมีอัตราส่วน 1:35 ด้านหลักสูตรส่วนใหญ่พัฒนากันเองควบคู่ไปกับหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ บางแห่งนำหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ใช้ บางแห่งใช้หลักสูตรของหน่วยงานต้นสังกัด บางแห่งใช้แนวคิดต่างประเทศ วิธีการสอนใช้หลากหลายวิธี ทั้งบรรยาย สาธิต ทดลอง งบประมาณส่วนใหญ่มาจากงบประมาณแผ่นดิน เงินจากการบริจาค เงินงบประมาณจากศูนย์ และมูลนิธิ สงเคราะห์ของสภาการศึกษาไทย สำหรับปัญหางบประมาณที่พบคือ ไม่เพียงพอ ถูกตัดงบ และล่าช้า จากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายหัว/ปี ของโรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน ต่ำกว่าของรัฐ เป็นเพราะสถานการณ์เลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐบาลบางแห่งไม่ได้คำนึงถึงเงินเดือนข้าราชการที่สูงมาก เป็นเงินที่รัฐจ่ายให้สถานศึกษานั้นๆ เป็นประจำ ในขณะที่ของเอกชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเงินเดือนครู/ผู้ดูแลเด็กว่าต้องไม่สูงมาก มิฉะนั้นจะอยู่ไม่ได้ จึงทำให้เห็นภาพว่า ค่าใช้จ่ายหัว/ปี ของสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐสูงกว่าเอกชนมากกว่า

ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็ก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้ทำการศึกษาข้อมูลค่าใช้จ่ายของเด็กก่อนประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังหน่วยงานหลักๆ ที่จัดบริการการศึกษาให้เด็กก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษาเป็นดังนี้

สำนักงาน	ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษา (ต่อปี)
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	12,000
สำนักงานคณะกรรมการการเอกชน	28,000
สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	11,000
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงฯ	8,000
มูลนิธิดวงประทีป	7,000

อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็ก กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549) ได้ให้แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอัตราส่วนเด็กเล็กกับผู้ดูแลเด็กไว้ว่า การจัดห้องเรียนให้ถือเกณฑ์ห้องเรียนละ 25 คน โดยคิดสัดส่วนเด็กเล็ก 50 คน ต่อผู้ดูแลเด็ก 3 คน ในขณะที่กรมอนามัย (2548) ได้กำหนดมาตรฐานอัตราส่วนการดูแลเด็กที่เหมาะสมไว้ในแนวทางการประเมินศูนย์เด็กเล็กน่ายุ คือ ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 20 - 25 คน ในกรณีเด็กอายุ 3 ปี ขึ้นไป ซึ่งใกล้เคียงกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐอาลาบามา (Alabama) รัฐฟลอริดา (Florida) รัฐนอร์ทคาโรไลนา (North Carolina) และรัฐเท็กซัส (Texas) ได้ออกกฎข้อบังคับไว้ว่าผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 20 คน สำหรับเด็กอายุ 4 ปี (www.fpg.unc.edu/~nced/pdfs/regbrief.pdf วันที่ 25 มิถุนายน 2550)

การดำเนินงานของศูนย์ดูแลเด็กเล็ก (Child Care Centers) ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย บังคับในเรื่องอัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็กไว้ว่า ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 8 คน สำหรับเด็กอายุ 2.9 ปี ถึง 6 ปี (www.4c.org/providers/PDF/CA_Licensing_Regulations.pdf วันที่ 20 มิถุนายน 2550) ซึ่งใกล้เคียงกับรัฐนิวยอร์ก ที่ได้ออกกฎข้อบังคับไว้ว่าผู้ดูแลเด็ก 1 ต่อเด็ก 8 คน สำหรับเด็กอายุ 4 ปี เช่นเดียวกับประเทศสกอตแลนด์ ได้ออกกฎข้อบังคับไว้ว่า ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 8 คน สำหรับเด็กอายุ 3 ปี ถึง 7 ปี (www.fpg.unc.edu/~nced/pdfs/regbrief.pdf วันที่ 25 มิถุนายน 2550), (www.scotland.gov.uk/library/documents-w8/rec-07 วันที่ 30 มิถุนายน 2550)

การศึกษาของผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กฯ ส่วนใหญ่มีวุฒิชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2547) ผลจากการศึกษาเรื่องเส้นทางสู่ความสำเร็จของศูนย์เด็กเล็กน่ายุ พบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีวุฒิชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือวุฒิปริญญาตรี (เพลินดา อิทธิสานต์ และคณะ 2549)

หลังจากเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการกิจด้านการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างไร การวิจัยในครั้งนี้จึงได้ดำเนินการเพื่อประเมินสถานการณ์นี้

ผลการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อประเมินสถานการณ์การสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 5 ภาค 8 จังหวัด คือ ภาคเหนือ (แพร่ นครสวรรค์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บุรีรัมย์ อุตรธานี) ภาคตะวันออก (ชลบุรี) ภาคกลาง (สุพรรณบุรี นครปฐม) และภาคใต้ (ตรัง) วิธีการเก็บข้อมูลเป็นแบบสำรวจเร่งด่วน โดยมีระยะเวลาในการศึกษาเพียง 3 เดือน ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามกลับมาให้นักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน นักวิจัยในพื้นที่ตรวจสอบความครบถ้วนและส่งคืนที่มวิจัยของสถาบันฯ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

อัตราการตอบกลับ (Response rate) ในแต่ละจังหวัดสูงมาก ในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้ข้อมูลจำนวนอปท.ทั้งหมดในปี พศ. 2549 โดยอ้างอิงจากข้อมูลกระทรวงมหาดไทย นักวิจัยในพื้นที่ของจังหวัดบุรีรัมย์ สุพรรณบุรี และตรัง ได้ช่วยปรับปรุงข้อมูลของจำนวนอปท.ให้ทันสมัย (update) เนื่องจากข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยจะไม่ปรากฏรายชื่ออปท. ที่สร้างศูนย์ขึ้นเอง ดังนั้น ทำให้ได้จำนวน อปท. เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ได้วางแผนไว้ โดยภาพรวมอัตราการตอบกลับเป็น 100% (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน อปท.ที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวน อปท. ที่ให้ข้อมูล	จำนวน อปท. ทั้งหมดในปี 2549	อัตราการตอบกลับ
แพร่	84	86	98
นครสวรรค์	69	69	100
บุรีรัมย์	162	158	103
อุตรธานี	165	167	99
สุพรรณบุรี	104	97	107
นครปฐม	64	67	96
ชลบุรี	67	70	96
ตรัง	55	54	102
รวม	770	768	100

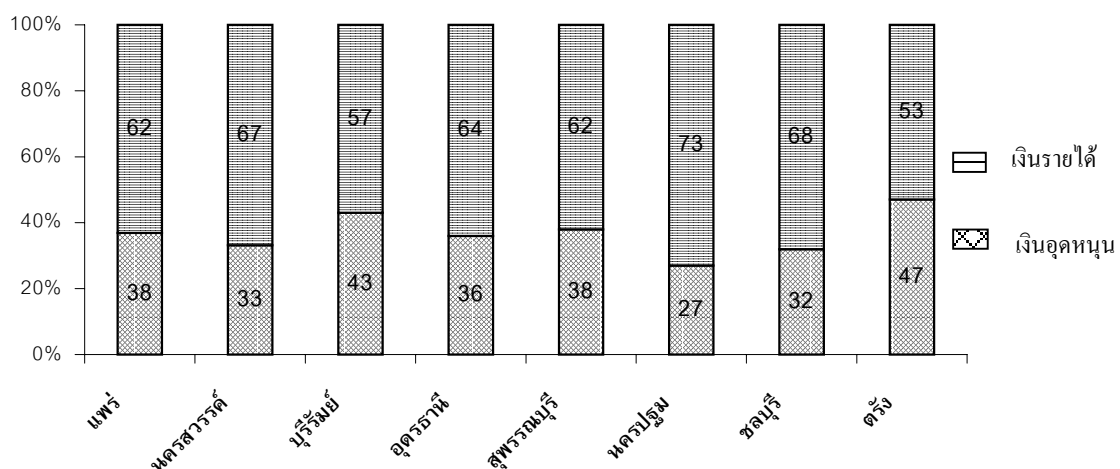
ผลการศึกษาในครั้งนี้ นำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.1 งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ภาระงานและทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็ก
 - 2.4 จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน
3. การสนับสนุนศูนย์เด็กในด้านอื่นๆ

1. ด้านงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

พิจารณางบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นทุกประเภทในปีงบประมาณ 2549 แยกตามเงินรายได้และเงินอุดหนุน จะเห็นว่างบประมาณที่อปท. ใช้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่ (มากกว่า 50%) เป็นเงินรายได้ (แผนภูมิที่ 2)

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนงบประมาณระหว่างเงินรายได้และเงินอุดหนุนที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นปี 2549

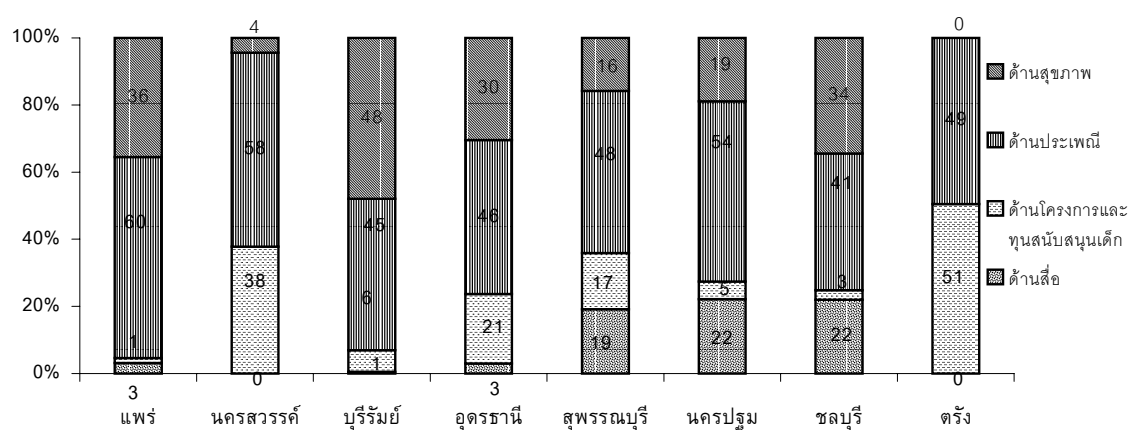

อปท. ได้ใช้งบประมาณปี 2549 ในโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ได้แก่ โครงการด้านสุขภาพ โครงการด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ด้านโครงการและทุนสนับสนุนเด็ก โครงการด้านสื่อสารสนเทศและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน (รายละเอียดของแต่ละโครงการ อยู่ในภาคผนวก ข) อปท. ส่วนใหญ่จะใช้งบประมาณไปในโครงการด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ยกเว้นในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ (48%) ของอปท. ได้ใช้งบประมาณไปในโครงการด้านสุขภาพ และ (45%) ของอปท. ได้ใช้งบประมาณไปในโครงการด้านประเพณีและศิลป

วัฒนธรรม ในจังหวัดตรังพบว่า (51%) ของอปท.ได้ใช้งบประมาณไปในด้านโครงการและ
ทุนสนับสนุนเด็ก และ (49%) ของอปท.ได้ใช้งบประมาณไปในโครงการด้านประเพณีและศิลป
วัฒนธรรม (แผนภูมิที่ 3)

แผนภูมิที่ 3 สัดส่วนงบประมาณที่ใช้ในโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี
แยกตามกิจกรรม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดแพร่ นครสวรรค์ สุพรรณบุรี นครปฐม และตรังพบว่าอปท.ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากกรมพัฒนาชุมชน แต่ในภาคอีสานที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุดรพบว่า อปท.ส่วนใหญ่ได้รับโอนศูนย์ฯมาจากกรมการศาสนา ที่จังหวัดชลบุรีได้รับโอนศูนย์ฯมาจากกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ อปท.ที่ได้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเอง พบมากที่สุดจังหวัดสุพรรณบุรี (20.1%) รองลงมาในจังหวัดนครสวรรค์ (15.4%) แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการได้รับการถ่ายโอนและสร้างเงินเองทั้งหมด โดยแยกตาม จังหวัด

จังหวัด	กรมพัฒนาชุมชน	กรมศาสนา	สปช.	อบต.	เทศบาล
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
แพร่	83.8	8.1	2.4	4.7	0.9
นครสวรรค์	49.2	16.9	18.5	15.4	-
บุรีรัมย์	20.7	56.7	9.8	12.8	-
อุดรธานี	31.7	42.0	14.7	11.6	-
สุพรรณบุรี	50.3	5.3	20.1	20.1	4.2
นครปฐม	61.7	9.6	16.0	5.3	7.5
ชลบุรี	31.7	13.3	38.3	10.0	6.7
ตรัง	77.8	15.6	1.1	3.3	2.2

โดยภาพรวมจำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของ อบต. เป็น 2.5 ศูนย์ แสดงว่าแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลโดยเฉลี่ย 2.5 ศูนย์ จำนวนศูนย์ในความพิศชอบสูงสุด 11 ศูนย์ และต่ำสุด 1 ศูนย์ เมื่อพิจารณาแยกตาม จังหวัด จะเห็นว่าในจังหวัดอุดรธานี โดยเฉลี่ยต้องดูแลศูนย์ฯเด็กประมาณ 3.8 ศูนย์ในแต่ละอบต. (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของแต่ละอปท. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		อปท.	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนเฉลี่ยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของ อปท.	Min	Max
	เทศบาล	อบต.					
แพร่	13	71	84	216	2.6	1	7
นครสวรรค์	4	65	69	144	2.1	1	8
บุรีรัมย์	21	141	162	372	2.3	1	9
อุดรธานี	24	141	165	620	3.8	1	11
สุพรรณบุรี	12	92	104	225	2.2	1	7
นครปฐม	5	59	64	95	1.5	1	6
ชลบุรี	17	50	67	145	2.2	1	8
ตรัง	7	48	55	93	1.7	1	5
รวม	103	667	770	1,910	2.5	1	11

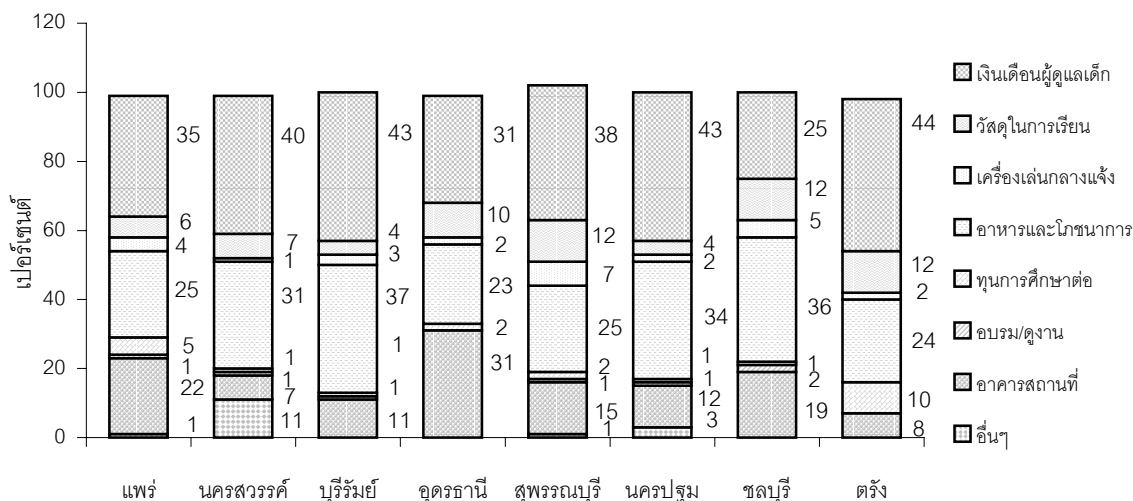
2.1 งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

งบประมาณที่ใช้เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก แยกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ ด้านเงินเดือนผู้ดูแลเด็ก ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ด้านอุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้ง ด้านอาหารและโภชนาการของเด็ก ด้านทุนสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กไปศึกษาต่อ ด้านทุนให้ไปฝึกอบรมดูงาน ด้านอาคารสถานที่ และด้านอื่นๆ

จากแผนภูมิที่ 4 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้เพื่อศูนย์เด็กเล็ก พบว่า ใน 8 จังหวัดมีค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือน เป็นสัดส่วนสูงที่สุด ซึ่งอยู่ในช่วง 25% (จังหวัดชลบุรี) ถึง 44 % (จังหวัดตรัง) สัดส่วนที่สูงรองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารและโภชนาการของเด็ก ยกเว้นที่จังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายด้านอาคารสถานที่ สัดส่วนค่าใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุการเรียน มีค่าอยู่ในช่วง 4% (จังหวัดบุรีรัมย์และนครปฐม) ถึง 12% (จังหวัดสุพรรณบุรี ชลบุรีและตรัง) สัดส่วนที่ต่ำสุดเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของการอบรมดูงานของผด. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีค่าสัดส่วนสูงในจังหวัดนครสวรรค์ 11% ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ค่าประกันสังคม ค่าโบนัส ค่าครองชีพ ค่าพาหนะ และค่าสาธารณูปโภค

แผนภูมิที่ 4 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้จ่ายในศูนย์ของแต่ละจังหวัด

เมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็ก โดยใช้งบประมาณที่ใช้เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ทุกประเภท พบว่า งบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กต่อคนหรือค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็ก ประมาณ 10,848 บาทต่อปี หรือ 904 บาทต่อคนต่อเดือน การลงทุนต่อหัวเด็กที่ศูนย์ฯ สูงสุดที่จังหวัดชลบุรี (1,232 บาทต่อคนต่อเดือน) ต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (729 บาทต่อคนต่อเดือน) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 งบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กเล็กต่อเดือน พิจารณาจากค่าใช้จ่ายทุกประเภท

จังหวัด	งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนเด็กทั้งหมดที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	งบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กต่อคนต่อเดือน (บาท)
เพชร	83,154,568	7,309	948
นครสวรรค์	55,885,945	5,064	920
บุรีรัมย์	190,601,957	20,559	773
อุตรธานี	316,748,966	28,014	942
สุพรรณบุรี	86,578,279	7,754	930
นครปฐม	59,803,765	5,722	871
ชลบุรี	102,780,074	6,954	1,232
ตรัง	51,299,404	5,867	729
รวม	946,852,958	87,243	904

ถ้าคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็ก โดยใช้งบประมาณเฉพาะด้านวัสดุการเรียน เครื่องเล่น กลางแจ้ง และอาหาร พบว่า งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้ในแต่ละแห่งมีค่าใกล้เคียงกัน โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดในจังหวัดชลบุรี (661 บาทต่อคนต่อเดือน) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่จังหวัดตรัง (280 บาทต่อคนต่อเดือน) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 งบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กเล็กต่อเดือน พิจารณาจากค่าใช้จ่ายด้านวัสดุการเรียน เครื่องเล่นกลางแจ้ง และอาหาร

จังหวัด	งบประมาณที่ใช้เพื่อ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนเด็กทั้งหมดที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	งบประมาณเฉลี่ยที่ ใช้เพื่อเด็กต่อหัวต่อ เดือน (บาท)
แพร่	29,148,553	7,309	332
นครสวรรค์	21,998,016	5,064	362
บุรีรัมย์	83,772,266	20,559	340
อุดรธานี	111,180,400	28,014	331
สุพรรณบุรี	37,364,572	7,754	402
นครปฐม	23,994,945	5,722	349
ชลบุรี	55,143,376	6,954	661
ตรัง	19,714,810	5,867	280
รวม	29,148,553	87,243	365

ตารางที่ 6 แสดงอัตราส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการเพื่อเด็กต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าอัตราส่วนการลงทุนสูงสุดในจังหวัดอุดรธานีงบประมาณ 100 บาท ที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ประมาณ 10.92 บาท ที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ที่จังหวัดตรังพบว่างบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น 100 บาท งบประมาณที่ใช้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเพียง 2.59 บาท

พิจารณาสัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่ามีค่าต่ำมากๆ สัดส่วนสูงสุดพบที่จังหวัดนครปฐม งบประมาณ 100 บาทที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ประมาณ 0.29 บาท ที่ใช้เพื่อโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี

ตารางที่ 6 สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการเพื่อเด็กต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น 2549

จังหวัด	สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ใช้ในโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กต่องบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น (ต่อ 100 บาท)	สัดส่วนระหว่างงบประมาณที่ลงทุนให้ศูนย์เด็กต่องบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น (ต่อ 100 บาท)	รวม
แพร่	0.20	5.49	5.69
นครสวรรค์	0.07	4.64	4.71
บุรีรัมย์	0.09	6.21	6.30
อุดรธานี	0.14	10.92	11.06
สุพรรณบุรี	0.09	5.18	5.27
นครปฐม	0.29	3.55	3.84
ชลบุรี	0.12	3.46	3.58
ตรัง	0.01	2.59	2.60

2.2 ภาระงานและทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนเด็กที่มีอยู่ในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ณ ปัจจุบัน พิจารณาค่ามัธยฐานของจำนวนเด็กที่ศูนย์ฯ ในแต่ละศูนย์ของอปท. พบว่าค่าสูงสุดที่จังหวัดบุรีรัมย์ (55 คน) รองลงมาพบที่จังหวัดชลบุรี (51 คน) และนครปฐม (50 คน) ค่ามัธยฐานต่ำสุดพบที่จังหวัดตรัง (28 คน)

ตารางที่ 7 จำนวนเด็ก ณ ปัจจุบันที่มีอยู่ในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนศูนย์ทั้งหมด	จำนวนเด็ก			
		Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	216	35	8	11	140
นครสวรรค์	144	35	11	10	126
บุรีรัมย์	372	55	14	14	154
อุดรธานี	620	45	10	7	270
สุพรรณบุรี	225	32	11	4	160
นครปฐม	95	50	17	10	214
ชลบุรี	145	51	23	10	250
ตรัง	93	28	21	18	417

อายุเด็กที่น้อยที่สุดที่ได้รับไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ฯบางแห่งของอปท. เช่นที่จังหวัดแพร่ ต้องรับเด็กอายุน้อยที่สุด 5 เดือน หรือที่อุดรธานี ต้องรับเด็กอายุน้อยที่สุด 6 เดือน เพราะบิดามารดาขอร้องให้ศูนย์ฯช่วยรับไว้ หรือเพราะจำนวนเด็กอายุ 3-5 ปี มีจำนวนน้อยไป ในศูนย์ฯบางแห่ง จึงต้องรับเด็กอ่อนด้วย พบว่าค่าเฉลี่ยอายุเด็กน้อยที่สุดที่ได้รับไว้ในศูนย์ฯเป็น 25.4 เดือน ในจังหวัดแพร่ แต่ที่จังหวัดชลบุรีค่าเฉลี่ยนี้สูงถึง 33 เดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมักจะรับเด็กทุกคนไว้ในศูนย์ฯ ถึงแม้ว่าอายุน้อยกว่ากำหนดที่ตั้งไว้ (36 เดือน) ศูนย์ฯบางแห่งมีเงื่อนไขการรับว่าเด็กต้องสามารถบอกผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ได้ว่าต้องการไปอุจจาระ ปัสสาวะ บางแห่งไม่มีเงื่อนไขการรับใดๆ ทั้งสิ้น (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 อายุเด็กที่น้อยที่สุด (เดือน) ที่รับไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จังหวัด	อายุเด็ก (เดือน)			
	Mean	S.D.	Min	Max
แพร่	25.4	5.4	5	36
นครสวรรค์	29.2	5.0	12	36
บุรีรัมย์	28.3	5.2	14	36
อุดรธานี	30.0	5.4	6	37
สุพรรณบุรี	31.5	5.2	12	36
นครปฐม	31.8	3.7	24	33
ชลบุรี	33.0	3.9	8	36
ตรัง	32.0	6.2	24	36

จากผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ตารางที่ 9, ตารางที่ 10) แยกแต่ละศูนย์ในแต่ละจังหวัด โดยเฉลี่ยแล้วอัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเป็น 1:20 ซึ่งมีค่าต่ำสุด 1: 8 ค่าสูงสุด 1: 41 ถ้าพิจารณารายจังหวัดจะพบว่า อัตราส่วนนี้มีค่าสูงสุดเป็น 1:21 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ อุดรธานี นครปฐม และตรัง

ตารางที่ 9 อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จังหวัด	จำนวนเด็กทั้งหมดที่ ศูนย์เด็กเล็ก	จำนวนผู้ดูแลเด็กทั้งหมด ที่ศูนย์เด็กเล็ก	อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็ก ในแต่ละศูนย์ฯ
แพร่	7,309	428	1:17
นครสวรรค์	5,064	282	1:18
บุรีรัมย์	20,559	992	1:21
อุดรธานี	28,014	1,341	1:21
สุพรรณบุรี	7,754	404	1:19
นครปฐม	5,722	279	1:21
ชลบุรี	6,954	356	1:20
ตรัง	5,867	276	1:21
รวม	87,243	4,358	1:20

ตารางที่ 10 ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ ของอัตราส่วนผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์ แยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนศูนย์	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	216	17	2.9	8	33
นครสวรรค์	144	18	2.1	11	31
บุรีรัมย์	372	21	1.8	11	34
อุดรธานี	620	21	2.6	11	38
สุพรรณบุรี	225	19	3.0	10	41
นครปฐม	95	21	2.8	10	33
ชลบุรี	145	20	3.9	11	36
ตรัง	93	21	1.9	13	33
รวม	1,910	20	2.5	8	41

2.3 คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็ก

คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็กจะพิจารณาจาก เพศ อายุ และการศึกษา ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กเพศหญิงต่อชายแสดงในตารางที่ 11 พบว่าอัตราส่วนสูงสุดพบที่จังหวัดนครปฐม (278:1) ผิดส่วนใหญ่เป็นหญิงเนื่องจากผู้ดูแลเด็กที่เป็นหญิงมีความอดทนสูงกว่า อ่อนโยนต่อเด็ก และส่วนมากรักเด็ก สามารถพาเด็กไปอุจาระ ปัสสาวะ ล้างก้นเด็กได้

ตารางที่ 11 อัตราส่วนผู้ดูแลเพศหญิงต่อชาย

จังหวัด	หญิง	ชาย	อัตราส่วน
แพร่	416	12	35:1
นครสวรรค์	277	5	55:1
บุรีรัมย์	948	44	22:1
อุดรธานี	1,310	31	42:1
สุพรรณบุรี	400	4	100:1
นครปฐม	278	1	278:1
ชลบุรี	345	11	31:1
ตรัง	272	4	68:1

ตารางที่ 12 แสดงมัธยฐานของอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุด พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุดในจังหวัดแพร่เป็น 33 ปี ในขณะที่จังหวัดอุดรธานี นครปฐม ชลบุรี ค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเพียง 28 ปี

ตารางที่ 12 มัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็ก (ปี) ที่น้อยที่สุด

จังหวัด	อายุของผู้ดูแลเด็กที่น้อยที่สุด			
	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	33	4.7	21	45
นครสวรรค์	29	3.5	21	47
บุรีรัมย์	29	3.4	19	44
อุดรธานี	28	3.1	19	38
สุพรรณบุรี	29	3.2	19	46
นครปฐม	28	3.5	20	44
ชลบุรี	28	4.3	20	48
ตรัง	29	4.9	21	39

ตารางที่ 13 แสดงมัธยฐานของอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุด พบว่าค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุดในจังหวัดแพร่เป็น 43 ปี ในขณะที่จังหวัดอุดรธานี มีค่ามัธยฐานอายุของผู้ดูแลเพียง 38 ปี

ตารางที่ 13 มัธยฐานอายุของผู้ดูแลเด็ก (ปี) ที่มากที่สุด

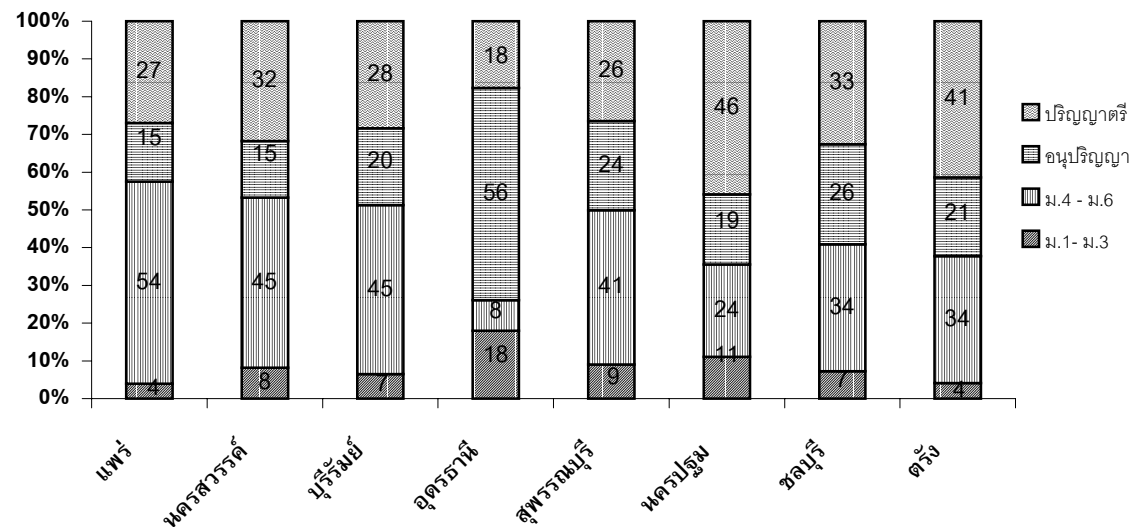
จังหวัด	อายุของผู้ดูแลเด็กที่มากที่สุด			
	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	43	3.8	31	59
นครสวรรค์	42	5.4	24	53
บุรีรัมย์	40	3.3	26	60
อุดรธานี	38	3.8	23	56
สุพรรณบุรี	39	5.1	26	55
นครปฐม	41	4.3	27	57
ชลบุรี	39	5.2	22	52
ตรัง	41	4.3	28	54

ในแต่ละ อปท. ต้องการให้หัวหน้าศูนย์จบการศึกษาปริญญาตรี วิชาเอกสาขาปฐมวัย การรับถ่ายโอนศูนย์มาอยู่ในความดูแลของอปท. ต้องรับโอนผลด. ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าด้วย อปท. ได้ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ ผลด. เหล่านี้ฝึกอบรม และดูงาน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ศึกษาต่อในช่วงเสาร์-อาทิตย์

แผนภูมิที่ 5 แสดงระดับวุฒิการศึกษาของผลด. ในแต่ละจังหวัด พบว่าสัดส่วนของผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาปริญญาตรี อนุปริญญา มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.3-ม.6) และ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด ($p\text{-value} = 0.001$) ส่วนใหญ่ผลด. มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีส่วนน้อยที่ผลด. มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ยกเว้นจังหวัดอุดรธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดตรัง ที่จังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่ ผลด. มีวุฒินุปรินญา (56%) แต่ที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่ผลด. มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (46% และ 41%)

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กแยกตามวุฒิการศึกษา

เมื่อพิจารณาร้อยละของศูนย์ในแต่ละจังหวัดที่มีผู้ดูแลเด็กจบปริญญาตรีอย่างน้อย 1 คน พบว่า ค่าสูงสุด ในจังหวัดนครปฐม (69.5%) รองลงมาได้แก่ จังหวัดชลบุรี (64.8%) ค่าต่ำสุด พบที่จังหวัดอุตรดิตถ์ (32.3%) ดังแสดงตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ร้อยละของศูนย์เด็กที่มีผู้ดูแลเด็กจบปริญญาตรีอย่างน้อย 1 คน แยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนศูนย์ทั้งหมด	จำนวนศูนย์ที่มีผด. จบปริญญาตรี 1 คน	ร้อยละ
แพร่	216	80	37.0
นครสวรรค์	144	72	50.0
บุรีรัมย์	372	197	53.0
อุตรดิตถ์	620	200	32.3
สุพรรณบุรี	225	103	45.8
นครปฐม	95	66	69.5
ชลบุรี	145	94	64.8
ตรัง	93	55	59.1

จากตารางที่ 15 พบว่า เงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของผด. ในแต่ละจังหวัดมีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งอยู่ในช่วง 5,701 บาท ถึง 7,685 บาท เงินเดือนเฉลี่ยสูงสุดพบที่จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 15 เงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของผู้ดูแลเด็กในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	เงินเดือนผู้ดูแลเด็กทั้งหมด	ผู้ดูแลเด็กทั้งหมดที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	เงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของผู้ดูแลเด็ก
แพร่	29,281,878	428	5,701
นครสวรรค์	22,479,505	282	6,642
บุรีรัมย์	81,637,406	992	6,857
อุดรธานี	98,771,414	1,341	6,137
สุพรรณบุรี	33,388,635	404	6,887
นครปฐม	25,729,974	279	7,685
ชลบุรี	25,591,082	356	5,990
ตรัง	22,670,547	276	6,844
รวม	339,550,441	4,358	6,492

ต้นทุนที่ใช้ในการพัฒนาผด. เพื่อสนับสนุน ในด้านการศึกษาต่อและฝึกอบรมดูงาน โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนมีค่าอยู่ในช่วง 292 บาท ถึง 1,509 บาท จังหวัดตรังเป็นจังหวัดที่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาผด. มากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดแพร่ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ต้นทุนที่ใช้ในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กในด้านการศึกษาต่อ และฝึกอบรมดูงาน

จังหวัด	ทุนที่ใช้ในการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก	ผู้ดูแลเด็กทั้งหมดที่ศูนย์พัฒนาเด็ก	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน
แพร่	5,437,003	428	1,059
นครสวรรค์	1,312,841	282	388
บุรีรัมย์	3,475,114	992	292
อุดรธานี	6,840,611	1,341	425
สุพรรณบุรี	2,423,450	404	500
นครปฐม	1,181,473	279	353
ชลบุรี	2,287,960	356	536
ตรัง	4,998,418	276	1,509
รวม	27,956,870	4,358	535

2.4 จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน

จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกันมาก อปท.บางแห่งมีนโยบายไม่เก็บเงินจากผู้ปกครอง เก็บเพียงค่าที่นอน ชุดนอน ชุดกีฬาของเด็ก ค่ามัธยฐานของจำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองใน 8 จังหวัดอยู่ในช่วง 30-178 บาท ค่ามัธยฐานสูงสุด (178 บาท) พบที่จังหวัดนครปฐม ค่ามัธยฐานต่ำสุด (30 บาท) พบที่จังหวัดบุรีรัมย์และอุดรธานี ในจังหวัดชลบุรี ศูนย์ฯของอปท. บางแห่งเก็บค่าเรียนจากผู้ปกครองในแต่ละเดือนสูงถึง 4,500 บาท ในขณะที่ศูนย์ฯของอปท.บางแห่งเก็บเพียง 30 บาทเท่านั้น ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน

จังหวัด	จำนวนเงินที่เก็บจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน			
	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	80	25.0	20	1,950
นครสวรรค์	50	15.0	20	596
บุรีรัมย์	30	26.0	2	300
อุดรธานี	30	31.3	10	1,600
สุพรรณบุรี	50	22.0	10	1,458
นครปฐม	178	50.0	10	830
ชลบุรี	132	50.0	30	4,500
ตรัง	100	37.6	40	300

3. การสนับสนุนศูนย์เด็กเล็กในด้านอื่นๆ

ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนเพื่อประเมินการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อศูนย์เด็กฯในด้านอื่นๆนอกเหนือจากประเด็นในแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ได้สัมภาษณ์นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 30 องค์กร จาก 5 จังหวัดๆ ละ 6 อปท. จังหวัดที่อยู่ในการศึกษา ได้แก่ แพร่ บุรีรัมย์ ชลบุรี สุพรรณบุรี และ ตรัง โดยใช้ระยะเวลาทำการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อคน นอกเหนือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านต่างๆ เช่นการก่อสร้างอาคาร โครงสร้างพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ มากขึ้น ผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การสนับสนุนด้านวิชาการ

1. พัฒนาหลักสูตร จัดให้มีศึกษานิเทศก์/นักวิชาการศึกษา/ครู ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยอิงหลักสูตรกลางซึ่งเป็นของกรมส่งเสริมการปกครอง และกระทรวงศึกษาธิการ นำหลักสูตรเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในศูนย์เด็กฯ โดยให้มีเนื้อหาสาระเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ให้ครูพี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดทำกิจกรรมประจำวัน

2. จัดให้มีการนิเทศก์ เพื่อติดตามการปฏิบัติงานของผดด. เพื่อให้ศูนย์ได้มาตรฐาน เป็นศูนย์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

3. ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ บางอปท.ลงไปดูแลสนับสนุนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะศูนย์ที่ได้จัดตั้งเอง แต่ศูนย์ที่ถ่ายโอนก็ลงไปดูแลบ้างแต่ไม่เต็มที่ ลงไปประสานงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ

3.2 การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เด็กฯ

1. ทุกอปท.มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ เลือกกรรมการจากชุมชนเข้ามาดูแลและสนับสนุนศูนย์ฯ ครู ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นผู้เสนอชื่อกรรมการคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่นายก อปท. เป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ

2. บางอปท. ให้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้เครื่องอุปโภคแก่ศูนย์เด็กฯ เช่น แปรงและยาสีฟัน แป้งฝุ่น สบู่ ยาสระผม รองเท้า ที่นอน ชุดนอน เป็นต้น

3. บางอปท. ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์เด็ก เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ ปิ๊งนิเทศ บัณฑิตน้อย (ให้เด็กเล็กใส่ครุยรับปริญญาและถ่ายรูป) ถ้าเทศบาลจัดกิจกรรมอะไร เช่น 5 ธันวาคม จะเชิญให้ศูนย์เด็กมีส่วนร่วมในการจัดแสดง เด็กจะได้มีโอกาสแสดงออก

4. บางอปท. ผู้บริหารและผู้แทนได้สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างมาก ยิ่งในช่วงดำเนินการสร้างศูนย์ฯ สนามโดยรอบและปรับภูมิทัศน์ของศูนย์ฯ ผู้บริหารจะลงมาตรวจเยี่ยมบ่อยมากๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในศูนย์เด็กฯ

5. ผู้บริหารในบางอปท. สามารถเขียนโครงการเพื่อของบซื้อของเล่นกลางแจ้งทำด้วยไฟเบอร์จากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทางกรมฯ ได้อนุมัติให้ 2 ล้านบาทและดำเนินการจัดซื้อให้

6. ผู้บริหาร นายกเทศมนตรี ปลัด ผู้อำนวยการศึกษาของอปท.บางแห่งให้ความสำคัญในการมาติดตามตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ แจกอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้ากันหนาว ให้ที่ศูนย์พัฒนาการเด็กเป็นประจำ

3.3 การสนับสนุนผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็กได้รับการดูแลดีขึ้นกว่าต้นสังกัดเดิมในเรื่องของเงินเดือน และสวัสดิการต่างๆ ดังมีรายละเอียดของการสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. ให้ปรับเปลี่ยนตำแหน่งเป็นพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้โบนัสแก่ผู้ดูแลเด็ก ได้รับเงินตามภารกิจโดยทำสัญญาทุก 4 ปี มีสวัสดิการต่างๆ ให้ ไม่ต้องเป็นลูกจ้างสัญญาปีต่อปี อปท.บางแห่งมีความเห็นว่าควรให้ตำแหน่งผด. หรือผด.ที่เป็นหัวหน้าศูนย์เด็กฯ ให้เป็นตำแหน่งประจำเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศูนย์เด็กฯ

2. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนทักษะของผด. โดยให้ฝึกอบรมระยะสั้น และดูงาน อปท. บางแห่งจัดอบรมให้ครูพี่เลี้ยงเอง ในเรื่องของหลักสูตร กิจกรรมเกม อบรมด้านการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การเรียนภาษาแบบธรรมชาติ การประเมินศูนย์ โดยตัวชี้วัดของกระทรวงศึกษาและจากกระทรวงสาธารณสุข ได้เชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญทางปฐมวัยโดยเฉพาะ

3. ส่งเสริมให้ศึกษาต่อในช่วงเสาร์-อาทิตย์ บางแห่งมีทุนศึกษาถ้าเรียนปริญญาตรีสาขาปฐมวัย ให้ใช้ทุนเพียง 2 ปี โดยทำงานที่ศูนย์เดิม บางแห่งให้ศึกษาต่อโดยใช้เงินเดือนของตนเอง

4. บางอปท. เชิญหัวหน้าศูนย์เด็กฯ ให้เข้าประชุมประจำเดือนกับ อปท.

บางอปท. นักวิชาการศึกษามีการประชุมกับครูพี่เลี้ยงทุกเดือน เพื่อสอบถามถึงปัญหา อุปสรรค ความต้องการความช่วยเหลือ ถ้ามีปัญหา นักวิชาการศึกษาจะนำเรื่องมาปรึกษาปลัด เพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป บางแห่งผู้บริหารและผู้แทนจากอปท. สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยลงไปเยี่ยมดูแล และช่วยแก้ไขปัญหา อุปสรรคให้ เป็นระยะๆ หรือตามที่ร้องขอมา บางแห่งส่งผู้แทนจากอปท. เข้าไปประสานงานที่ศูนย์เด็กประมาณเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อสอบถามครูผู้ดูแลถึงปัญหาอุปสรรคและช่วยแก้ไข

5. ให้วัสดุ-อุปกรณ์การเรียนการสอน

3.4 การสนับสนุนด้านอบรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็ก

1. จัดประชุมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในด้านการเลี้ยงดู ส่งเสริม และพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาให้มีการพัฒนาเหมาะสมตามวัย

2. สนับสนุนโครงการเยี่ยมบ้านผู้ปกครองโดยครูพี่เลี้ยง เพื่อสอบถามผู้ปกครองถึงความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครองต่อศูนย์เด็กฯ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เด็กเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่ามากที่สุด เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ปี เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการในทุกด้านมากที่สุด การเลี้ยงดูและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต และการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของเด็ก เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กๆ ที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ ย่อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนั้นสิ่งที่เด็กอายุ 3-5 ปีควรได้รับการบริการของศูนย์เด็กฯ คือ การดูแลให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อย่างสมดุล มีความสุขและมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา

อภิปรายผล

อัตราการตอบกลับ ในแต่ละจังหวัดสูงมาก (100%) เพราะวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาระงาน ความหมายของภาระงานในการศึกษานี้ หมายถึง อัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็ก ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า หากผู้ดูแลเด็กต้องดูแลเด็กจำนวนมาก คุณภาพของการดูแลย่อมลดลง รวมไปถึงคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก เช่น ดูแลเรื่องความสะอาด ปลอดภัยของอาหาร และดูแลสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี นอกจากนี้ภาระงานที่เกินกำลังเป็นสาเหตุหนึ่งของความเครียดด้วยเช่นกัน กรมอนามัยจึงกำหนดมาตรฐานอัตราส่วนการดูแลเด็กที่เหมาะสมไว้ในแนวทางการประเมินศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ กล่าวคือ ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 20 - 25 คน ในกรณีเด็กอายุ 3 ปี ขึ้นไป (กรมอนามัย 2549) จากผลการวิจัยพบว่าอัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าโดยภาพรวมแล้วอัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเป็น 1:20 อัตราส่วนนี้มีค่าสูงสุดเป็น 1:21 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ อุรธานี นครปฐม และตรัง ดังนั้นสรุปได้ว่าอัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กเป็นไปตามมาตรฐานกรมอนามัย อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้ก็ยังสูงกว่าอัตราส่วนที่ระบุไว้ในกฎข้อบังคับของรัฐแคลิฟอร์เนียในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดไว้เป็น 1 : 8 สำหรับเด็กอายุ 2.9 ปีถึง 6 ปี (http://www.4c.org/providers/PDF/CA_Licensing_Regulations.pdf วันที่ 20 มิถุนายน 2550)

ค่าใช้จ่ายต่อหัว การศึกษานี้พบว่ามีค่าใช้จ่ายต่อหัว หรืองบประมาณเฉลี่ยที่ใช้เพื่อเด็กต่อหัว ประมาณ 10,848 บาทต่อปี หรือ 904 บาทต่อคนต่อเดือน ผลการศึกษานี้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวเป็น 11,000 บาท

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2547) ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปี ที่คำนวณได้ในปีนี้ต่ำกว่าปี 2547 เนื่องจากการคำนวณอิงค่าใช้จ่ายที่ทางอปท.ระบุไว้ ไม่ได้คิดค่าเสื่อมสภาพ หรือค่าใช้จ่ายแบ่งร่วมการวิจัย ในเรื่องนี้ครั้งต่อไปควรทำ Cost-analysis ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของศูนย์เด็กเล็ก

คุณสมบัติของผู้ดูแลเด็ก การศึกษานี้พบว่าส่วนใหญ่ผด.มีวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีส่วนน้อยที่ผด. มีวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยกเว้นจังหวัดอุดรธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดตรัง ที่จังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่ ผด.มีวุฒินุปรินญา (56%) แต่ที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่ผด. มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (46% และ 41%) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการ ปัจจุบันนี้ผด.ได้ศึกษาต่อกันมาก ทำให้วุฒิการศึกษาสูงกว่าผลการวิจัยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามมีความสอดคล้องกับผลจากการศึกษาในปีที่ใกล้เคียงกันเรื่องเส้นทางสู่ความสำเร็จของศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ ที่พบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (เพลินดา อิทธิสานต์ และคณะ 2549)

การศึกษานี้พบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานเลี้ยงเด็กของประเทศไทย (อุทุมพร จามรมาน และจิระพันธ์ พูลพัฒน์ 2542) (กุศล สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2542) ซึ่งผลการศึกษารูปได้ว่า ครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็ก

ในประเทศที่พัฒนาแล้วการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดบริการให้มีคุณภาพทั่วถึงทุกชนชั้น และประชาชนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ครูผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ได้เงินเดือนสูงเพื่อให้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ไม่ต้องทำอาชีพเสริมที่อาจจะเป็นผลทำให้คุณภาพการสอนลดลง ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาด้วย เช่น มาตรา 13 (1) กำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตร หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล และมาตรา 14 (1) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถาบันสังคมที่สนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลที่อยู่ในความดูแล รับผิดชอบ ดังนั้นรัฐควรมีบทบาทโดยตรงหรือมีส่วนร่วมและส่งเสริม ให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กฯ มีดังนี้

1. รัฐควรประกาศเป็นนโยบายแห่งชาติที่ชัดเจนขึ้นที่จะสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา โดยถือเป็นการลงทุนที่สำคัญ เด็กต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็ก

2. รัฐควรมีการบูรณาการระดับนโยบายและปฏิบัติที่ชัดเจน ระหว่างกระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้การประสานและบูรณาการงานในพื้นที่ทำได้ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ รัฐควรมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องนี้

3. รัฐต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณของโครงการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก เพื่อป้องกันความสับสนและข้อสงสัยในแนวทางปฏิบัติ

4. รัฐควรออกกฎระเบียบข้อบังคับให้ทุกอปท. ตั้งงบประมาณอย่างน้อย 5 % ของเงินรายได้ ให้ศูนย์เด็กเล็กในความรับผิดชอบทุกปี

5. รัฐควรจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายต่อหัวเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการ เงินอุดหนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพ เช่น

- อุดหนุนเป็นค่าอาหารกลางวัน คนละ 10 บาท จำนวน 200 วัน เป็นเงิน 2000 บาท/คน/ปี
- อุดหนุนเป็นค่าอาหารเสริม (นม) คนละ 5 บาท จำนวน 200 วัน เป็นเงิน 1,000 บาท/คน/ปี
- อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวเด็กเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต (ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนอน ผ้าเช็ดตัว รองเท้า ยาสีฟัน แปรงสีฟัน แก้วน้ำ แป้ง ฯลฯ) คนละ 300 บาท/ปี

6. การพัฒนาศักยภาพ

6.1 รัฐควรจัดอบรมให้ความรู้ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก ในการจัดบริการเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กที่สมวัย ควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้แก่ผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก

6.2 การพัฒนาผู้ดูแลเด็ก รัฐควรจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าพัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

- ในด้านการพัฒนาผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาปฐมวัย โดยให้เป็นทุนการศึกษา อย่างน้อย 2 ทุนต่อปีในแต่ละอปท.

- ในด้านการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กที่จบปริญญาตรีแต่ไม่ใช่วุฒิทางการศึกษา ปฐมวัย ทั้งนี้ควรให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์แนวทาง วิธีการในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

6.3 การพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้อง อยากที่จะให้บุตรหลานอ่านออกเขียนได้ จำนวนเลขและท่องจำได้ ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 การสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ของโรงเรียนบางแห่งยังเน้นข้อสอบที่เป็นความรู้วิชาการ มีผลให้ศูนย์เด็ก/โรงเรียนที่เปิดระดับก่อนประถมศึกษาจำเป็นต้องสอนเนื้อหาวิชาการ

รัฐจึงควรจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีความรู้เรื่องการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก 3-5 ปี อย่างถูกต้อง โดยให้ศูนย์เด็กจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในอัตรา 100-200 บาท/คน/ปี อปท. ชุมชน และผู้ปกครองควรมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และควรมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ บริจาคเงิน/สิ่งของ/เครื่องใช้

7. อปท. ควรจ้างผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีเอกสาขาศาสนาปฐมวัยหรืออนุบาล อย่างน้อย 1 คน ในแต่ละศูนย์เด็ก เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาการเด็กโดยตรง

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (2546). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ อักษรไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล. (2549). **คู่มือการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** (งบประมาณประจำปี 2549-2550)
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2548). **คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรมอนามัย. (2545). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. นนทบุรี : โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุศล สุทธธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2542). **รูปแบบและระบบการจัดบริการสถานเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพในประเทศไทย : กรณีพินิจศึกษา**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โกวิท พวงงาม. (2543). **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การพัฒนาขีดสมรรถนะของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2544). **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- บังอร เทพเทียน และคณะ. (2546) **การเสริมสมรรถนะขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชนบท**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัย มหิดล
- วิรัตน์ บัวขาว (2543,). **การเตรียมคนและพัฒนาคนเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษา**. วารสาร วิชาการ-กรมวิชาการ. 3(5) : 2 - 7.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ (2540). **คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ครูสภา ตลาดพลู.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย : ตามแนวเรกจิโอ เอ มีเลีย**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิกส์ 2543.

- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **ยุทธศาสตร์การพัฒนเด็กอายุ 3-5 ปี : การอุดหนุนค่าใช้จ่าย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุนีย์ ละคำป็น. (2545). **การสร้างเครือข่ายดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ** เอกสารการสอนชุดวิชาการสาธารณสุขทั่วไป หน่วยที่ 6-10 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุทุมพร จามรمانและจิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2542). **ระบบกลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- Regulation and licensing of child care Programs in California [online] Available from : www.4c.org/providers/PDF/CA_licensing_Regulutions.pdf [Accessed 2007 Jun 20]
- Regulation of child care. Briefs. 2002 Win; 2(1): 1-6 [online] Available from : www.fpg.unc.edu/~nced/pdfs/regbrief.pdf [Accessed 2007 Jun 25]
- The Scottish office Regulation of Early Education and childcare [online] Available from : www.scotland.gov.uk/library/documents-w8/rec-07 [Accessed 2007 Jun30]

ภาคผนวก ก

ตารางที่ ก-1 งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในปี 2549 แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในปี 2549					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	17,794,214	25,114,269	13,007,780	4,702,429.5	362,562	229,705,583
นครสวรรค์	17,440,998	12,146,923	14,947,769	4,285,142.5	31,981,770	77,230,250
บุรีรัมย์	19,136,749	11,716,643	16,229,734	4,602,353.5	1,214,722	105,764,564
อุดรธานี	17,679,944	13,544,242	15,026,780	5,497,834	476,190	104,403,000
สุพรรณบุรี	16,711,097	9,451,679	14,546,428	5,685,215	475,803	45,287,986
นครปฐม	25,912,326	39,999,125	19,877,622	7,083,512.5	1,471,136	75,841,000
ชลบุรี	47,044,374	90,938,891	23,189,756	13,305,426.5	138,985	537,466,046
ตรัง	36,666,163	116,741,121	15,609,027	5,328,789.5	1,609,160	857,163,518

ตารางที่ ก-2 ข้อมูลทั่วไป ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ (ปีงบประมาณ 2549)

จังหวัด	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละ อปท.					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	2.6	1.5	2	2	1	7
นครสวรรค์	2.1	1.3	2	2	1	8
บุรีรัมย์	2.3	1.6	2	1	1	9
อุดรธานี	3.8	2.1	3	3	1	11
สุพรรณบุรี	2.2	1.3	2	2	1	7
นครปฐม	1.5	.9	1	1	1	6
ชลบุรี	2.2	1.5	1	.5	1	8
ตรัง	1.7	1	1	1	1	5

ตารางที่ ก-3 ข้อมูลทั่วไปด้านเงินเดือนผู้ดูแลเด็กทั้งหมด ของเทศบาลและอบต. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	เงินเดือนของผู้ดูแลทั้งหมด					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	344,492.68	228,162.90	297,960	127,890	32,844	1,203,480
นครสวรรค์	3,257,895.9	256,252.4	261,574	148,721	27,720	1,481,832
บุรีรัมย์	503,934.60	397,053.33	380,040	214,459.5	26,400	2,846,600
อุดรธานี	598,614.63	397,975.7	530,592	255,078.5	11,760	2,028,595
สุพรรณบุรี	327,339.56	234,241.3	264,600	12,674.25	22,320	1,078,960
นครปฐม	399,099.94	812,487.4	234,240	97,020	8,360	5,869,644
ชลบุรี	412,759.39	399,045.84	264,987	176,525.5	33,180	2,261,616
ตรัง	427,746.17	275,901.15	352,800	168,250	44,100	1,380,600

ตารางที่ ก-4 งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการเสริมการเรียนรู้ของเด็กในเทศบาลและอบต. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการเสริมการเรียนรู้ของเด็ก					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	64,842.6	135,056.9	20,000	10,077.5	1,500	900,000
นครสวรรค์	57,929.6	89,259.8	248,52.5	33,438	1,250	509,563
บุรีรัมย์	52,812.4	69,802.4	28,209	21,055	3,000	500,000
อุดรธานี	214,593.9	484,197.1	37,621	41,828.5	200	2,800,000
สุพรรณบุรี	114,808.5	196,551.5	38,000	44,120	2,500	1,302,163
นครปฐม	39,493.6	53,027.53	14,625	20,200	1,170	257,100
ชลบุรี	210,029.9	390,969.4	55,800	92,675	1,100	2,020,000
ตรัง	145,830.8	307,685.1	18,525	24,032	3,000	1,529,835

ตารางที่ ก-5 งบประมาณด้านอุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้งของเทศบาลและอบต. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	อุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้ง					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	224,446.7	315,312.3	90,000	175,000	30,000	1,154,000
นครสวรรค์	79,380	55,481.9	89,990	42,985	13,700	170,000
บุรีรัมย์	131,010.6	188,916.9	80,000	29,775	8,200	1,100,000
อุดรธานี	195,730.1	410,362.6	50,000	38,896.5	3,000	1,700,000
สุพรรณบุรี	280,789.1	399,884.2	100,000	195,775	10,000	1,400,000
นครปฐม	90,020.5	92,501.15	70,880	35,000	14,625	345,200
ชลบุรี	492,402.7	709,947.0	280,000	250,000	3,705	2,452,000
ตรัง	206,833.3	235,547.4	71,500	230,750	3,000	520,000

ตารางที่ ก-6 งบประมาณด้านอาหารและโภชนาการของเด็ก เทศบาลและ อบต. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณอาหารและโภชนาการของเด็ก					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	251,942.6	213,919.7	197,805	117,070	4,900	1,173,000
นครสวรรค์	273,386.3	413,304.8	150,590	86,325.5	10,000	2,646,510
บุรีรัมย์	442,474.1	595,453.9	215,490	167,545.5	15,600	3,419,080
อุดรธานี	454,268.3	587,018.3	261,450	220,478.5	5,000	4,289,870
สุพรรณบุรี	228,495.1	277,559.5	154,345	90,400	2,091	1,894,135
นครปฐม	330,913.3	660,932.5	166,500	81,309.5	9,600	3,747,150
ชลบุรี	592,621.9	1,352,668.9	234,000	398,882	10,000	9,876,050
ตรัง	287,184.1	248,972.3	197,030	141,070	18,000	1,175,290

ตารางที่ ก-7 งบประมาณทุนสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กของเทศบาลและอบต.ไปศึกษาต่อ แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณสนับสนุนให้ผู้ดูแลไปศึกษาต่อ					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	200,380.9	319,257	120,000	45,000	40,000	1,200,000
นครสวรรค์	80,651.9	46,687.1	70,000	37,002	36,000	169,200
บุรีรัมย์	86,675.3	84,799.3	40,000	65,000	2,140	300,000
อุดรธานี	176,033.3	300,916.8	120,000	79,000	2,000	1,700,000
สุพรรณบุรี	77,081.8	46,240.5	70,500	28,750	33,000	210,000
นครปฐม	106,250	110,445.5	6,000	47,500	30,000	36,000
ชลบุรี	80,555.6	72,130.3	60,000	45,000	5,000	240,000
ตรัง	161,976.5	156,684.9	120,000	72,500	40,000	840,000

ตารางที่ ก-8 งบประมาณด้านอบรมดูงานของผู้ดูแลเด็กของเทศบาลและอบต.แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณด้านอบรมดูงานของผู้ดูแลเด็ก					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	39,645.3	117,147.5	6,900	8,500	105	621,000
นครสวรรค์	24,726.9	90,181.9	2,244	5,648	400	473,200
บุรีรัมย์	23,743.9	45,057.7	15,000	9,575	962	383,900
อุดรธานี	24,368.9	42,429.5	1,000	9,950	2,000	250,000
สุพรรณบุรี	29,106	59,987.3	10,000	7,250	1,140	240,000
นครปฐม	13,811.4	14,595.5	10,000	8,500	225	60,000
ชลบุรี	82,261.1	168,831.6	18,900	47,500	2,000	736,560
ตรัง	8,183.8	9,328.7	5,374	3,150	1,696	40,000

ตารางที่ ก-9 งบประมาณด้านอาคารสถานที่ของเทศบาลและอบต. แยกตามจังหวัด

จังหวัด	งบประมาณด้านอาหารสถานที่					
	Mean	S.D.	Median	Q.D.	Min	Max
แพร่	526,158.7	1,209,989	99,000	154,950	2,549	6,393,300
นครสวรรค์	169,290.9	243,761.1	76,383	74,910	3,600	925,000
บุรีรัมย์	315,030.6	356,452.3	200,000	230,000	8,730	2,002,000
อุดรธานี	1271,656	8,941,450	111,500	131,200	5,000	79,150,200
สุพรรณบุรี	268,614.2	404,917.8	100,850	125,312.5	5,000	2,068,000
นครปฐม	260,416.07	163,500	163,500	297,750	4,000	1,173,800
ชลบุรี	818,875	1,666,994	113,000	287,437.5	1,500	5,700,000
ตรัง	254,064.9	286,036.6	160,000	135,650	10,000	954,000

ภาคผนวก ข

โครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่ได้ดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2549

1. ด้านสุขภาพ

★ พัฒนาการเด็ก

- การเตรียมความพร้อมเด็กการส่งเสริมพัฒนาการเหมาะสมตามวัย
- โครงการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- โครงการเสริมความรู้พัฒนาทักษะเด็กปฐมวัย 3-6 ปี
- โครงการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน
- โครงการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่เด็กนักเรียนระดับอนุบาลและก่อนปฐมวัย
- โครงการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-6 ปี

★ การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

★ โครงการเตรียมใจให้ลูกรัก

★ โครงการรณรงค์เกี่ยวกับโรค

- โปลิโอ ไข้หวัดนก ไข้เลือดออก พิชิตสุนัขบ้า ป้องกันฉีดยัดฉี

★ โครงการแก้ปัญหาเด็กน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

- จัดซื้อนมและอาหารเสริมให้เด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์
- การติดตามภาวะโภชนาการเด็กปฐมวัย
- การเฝ้าระวังภาวะโภชนาการของเด็ก 0-6 ปี
- การแก้ไขปัญหาขาดภาวะทุพโภชนาการ

★ โครงการเด็กไทยใส่ใจสุขภาพ

- โครงการปลอดอาหาร กิฟาสี
- โครงการแปร่งฟันหลังอาหารกลางวัน
- โครงการสันทนาการภายในศูนย์
- เด็กน้อยสดใสฟันไม่ผุ
- ส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก
- โครงการ 5 ปี สูฟันหนูน้อยฟันไม่ผุ
- ส่งเสริมสุขภาพทันตก่อนวัยเรียน 3-5 ปี

★ โครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัว

- โครงการสานสัมพันธ์ครอบครัว
- รณรงค์วันอาทิตย์เป็นวันครอบครัว

2. ด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

- ✧ กิจกรรมวันเด็ก
- ✧ วันพ่อ วันแม่
 - โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 - โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
- ✧ งานประเพณี
 - โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

3. ด้านโครงการและทุนสนับสนุนเด็ก

- ✧ ทุนการศึกษา
- ✧ ค่าครองชีพเด็กพิการ
- ✧ โครงการสนามเด็กเล่นของหมู่บ้าน
- ✧ ปรับภูมิทัศน์พัฒนาการเด็กเล็กน้าอยู่

4. ด้านสื่อ สารสนเทศ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

- ✧ โครงการมอบประกาศนียบัตร
- ✧ โครงการปฐมนิเทศ
- ✧ โครงการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนภายในเขตเทศบาล
- ✧ โครงการสนับสนุนการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม

แหล่งเงินอื่นๆ ของงบประมาณที่ใช้เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในปีงบประมาณ 2549

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- บริจาค, ฝ่าป่า
- เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ
- กรมส่งเสริม
- สำนักงานพัฒนาชุมชน
- อบต.สนับสนุน
- เงินถ่ายโอน/โครงการถ่ายโอน
- สำรองรายรับพัฒนาสังคม
- ถ่ายโอน สปช.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- กรมศาสนา
- ค่าครองชีพของอปท.

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

ชื่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.).....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ก ประเภทของ อปท. (ขีด X หน้าข้อความที่เลือก)

☐ เทศบาลนคร

☐ เทศบาลเมือง

☐ เทศบาลตำบล

☐ อบต. ขนาดใหญ่

☐ อบต. ขนาดกลาง

☐ อบต. ขนาดเล็ก

ข งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนาชุมชนทุกประเภทในปีงบประมาณ 2549

เงินอุดหนุน บาท เงินรายได้ บาท

คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งหมดบาท

ค โครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ 2549

(1 ตุลาคม 2548 – 30 กันยายน 2549) ได้แก่ (ไม่รวมงบที่ใช้เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)

1 งบประมาณ.....บาท

2 งบประมาณ.....บาท

3 งบประมาณ.....บาท

4 งบประมาณ.....บาท

5 งบประมาณ.....บาท

ง ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ปีงบประมาณ 2549)

1. จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ ศูนย์

2. งบประมาณต่อปี ที่สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมดที่อยู่ในความดูแล

2.1 ด้านเงินเดือนผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งหมดบาท

แยกเป็น จากเงินอุดหนุนรัฐ บาท

จากเงินรายได้ของอปท. บาท

จากแหล่งอื่นๆ เช่น บาท

2.2 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเสริมการเรียนรู้ของเด็กบาท

เช่น หนังสือ ของเล่นต่างๆ

2.3 ด้านอุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้งบาท

2.4 ด้านอาหาร และโภชนาการของเด็กบาท

2.5 ด้านทุนสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กไปศึกษาต่อ บาท

2.6 ด้านอบรม คู่มือของผู้ดูแลเด็ก บาท

2.7 ด้านอาคาร สถานที่ บาท

2.8 ด้านอื่น ๆ ระบุ..... จำนวนเงินบาท

ระบุ..... จำนวนเงินบาท

ระบุ..... จำนวนเงินบาท

รายละเอียดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งที่อยู่ในความดูแล (ต่อ)

ข้อความ	ศูนย์ที่ 1	ศูนย์ที่ 2	ศูนย์ที่ 3	ศูนย์ที่ 4	ศูนย์ที่ 5	ศูนย์ที่ 6	ศูนย์ที่ 7	ศูนย์ที่ 8	ศูนย์ที่ 9	ศูนย์ที่ 10	ศูนย์ที่ 11
3.8 จำนวนผู้ดูแลเด็กแยกตามวุฒิการศึกษา											
- ปริญญาตรีขึ้นไป (คน)											
- ม.4 – ม.6 (คน)											
- ม.1 – ม. 3 (คน)											
- วุฒิอื่นๆ ระบุ..... (คน)											
3.9 อายุผู้ดูแลเด็ก											
- อายุน้อยที่สุด (ปี)											
- อายุมากที่สุด (ปี)											
3.10 จำนวนเงินที่เก็บจาก ผู้ปกครองของเด็กแต่ละคน โดยเฉลี่ย (บาทต่อเดือน)											

ตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ